

Autocefalie, Patriarhie, Slujire Sfântă**Solemnițiile dedicate
momentelor aniversare din viața
Bisericii Ortodoxe Române**

Între 25 octombrie și 1 noiembrie 1995 au avut loc solemnitățile dedicate împlinirii a 110 ani de autocefalie și a 70 de ani de patriarhat, momente deosebit de importante în viața Bisericii Ortodoxe Române.

Derularea manifestărilor s-a petrecut concomitent cu sărbătorirea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir și a Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul capitalei României, ceea ce a antrenat o masivă participare a credincioșilor din București, ca și din alte părți ale țării.

Importanța momentului a fost marcată și de participarea reprezentanților tuturor Bisericilor ortodoxe din lume, în frunte cu patriarhul ecumenic, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, ai Vaticanului, în persoana Eminenței Sale Cardinalul Edward I. Cassidy; președintele al Secretariatului pentru unitatea creștină, ai Bisericilor Vechi Orientale, ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor și ai Conferinței Bisericilor Europene.

N-a răspuns invitației Patriarhia Moscovei, afectată de decizia Sf. Sinod al Bisericilor Ortodoxe Române de a recunoaște și primi, în sânul acestei Biserici, Mitropolia Autonomă a Basarabiei.

Au luat parte de asemenea: I. P. S. Petru, arhiepiscop al Chișinăului și Mitropolit al Basarabiei, I. P. S. Serafim, mitropolit al Mitropoliilor Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și locțiitor de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală, cu sediul la Paris, I. P. S. Victorin, arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, conducătorii Vicariatelor Ortodoxe Române din Vârșet (Serbia) și Gyula (Ungaria).

Participarea românească de peste hotare a fost întregită în chip fericit și prin prezența personală a Prea Sfințitului Nathaniel Popp al Episcopiei Ortodoxe Române din America, însoțit de mai mulți preoți și colaboratori din acea Episcopie.

Președinția României, Parlamentul, Guvernul, Academia Română, Armata au onorat de asemenea cu prezența festivitățile aniversare ale Bisericii noastre.

Intrunirea solemnă dedicată acestor aniversări a avut loc în data de 28 octombrie 1995, începând cu ora 9, în rotunda Palatului Parlamentului din Dealul Mitropoliei.

Au fost rostite cuvântări și mesaje din partea participanților.

Șirul acestora a fost deschis de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a îndreptat un gând pios către Dumnezeu, spre a-i mulțumi pentru binefacerile revărsate cu imbelșugare asupra Bisericii Sale din România, pe parcursul celor două milenii de existență a ei.

Păstrarea cu credincioșie, prin secole, a izvorului aposolic de credință și viață creștină, pe pământul strămoșesc, a spus Prea Fericirea Sa, o datorăm lucrării neîntreprupte și jertelnice a generațiilor de slujitori ai altarelor și de credincioși, care ne-au precedat. Permanent, Dumnezeu a ridicat din sânul acestui popor bărbați cu suflet ales, iubitori deopotrivă de Hristos și de gîia străbună care au făcut ca neamul să străbată cu pași neșovăitori istoria și să înfrunte vicisitudinile acesteia. Unii dintre ei și-au înscris numele în calendarul sfințeniei creștine, între aceștia numărându-se ierarhi, preoți, voievozi, călugări, ostași și simpli credincioși.

Prea Fericirea Sa a continuat apoi spunând: „Avem în față, la acest popas aniversar, o Biserică ortodoxă locală dreptmăritoare, cu rădăcini vechi și adânci în istoria creștinismului, dar și în viața poporului nostru, o Biserică vie, care a vegheat neabătut la păstrarea tezaurului mântuitor de credință și care s-a

dezvoltat neconținut în timp, sub călăuzirea Duhului Sfânt.

Această Biserică a împlinit neconținut îndatorirea pentru păstrarea unității sufletești a fiilor ei, cu grija păstrării unității cu celelalte Biserici ortodoxe surori, grijă care a înmărat, nu de puține ori, în decursul istoriei, forma acoperirii unor nevoi ce împovărau viața acestor Biserici și în special a celor din Orient, a Pararhiilor apostolice și a comunităților creștine supuse imperiului turcesc.

Pe alt plan, resmiind dureros starea de dezbinare din sânul creștinătății, Biserica noastră, a arătat apoi Prea Fericirea Sa, s-a angajat cu toată fermitatea, alături de toate celelalte Biserici ortodoxe surori, la lucrarea de susținere a tuturor încercărilor de apropiere intercreștină și de unitate în Hristos, însă în fidelitate totală față de învățătura Bisericii celei nedespărțite. „Este binecunoscută multora dintre dumneavoastră, a precizat Prea Fericirea Sa, rodnicia prezenței reprezentanților Bisericii noastre la conferințele preajătoare a Sfântului și Marelui Sinod, în dialogurile teologice cu Consiliul Mondial al Bisericilor, cu Conferința Bisericilor Europene și în alte foruri intercreștine”.

Prea Fericirea Sa a dat expresie bucuriei că la acest moment atât de important pentru Biserica noastră este prezentă nu numai Ortodoxia de pretutindeni, dar au fost și ne onoreze cu prezența și reprezentanții celorlalte Biserici creștine din lume, cum este Biserica Romano-catolică.

Ne bucurăm mai ales, a ținut să sublinieze Prea Fericirea Sa, că în mijlocul nostru se află astăzi și reprezentanții românilor de pretutindeni, ai celor care își duc viața dincolo de granițele țării. Prin ei avem constituită plinătatea trupului Bisericii noastre. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-a nominalizat pe I. P. S. arhiepiscop și mitropolit Petru al Basarabiei, I. P. S. mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale, I. P. S. Victorin al Americii și Canadei, P. S. Nathaniel al Episcopiei Ortodoxe Române din America, pe vicarii de la Vârșet și Gyula.

După acest cuvânt introductiv, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a poftit pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei spre a rosti cuvântarea solemnă dedicată momentului aniversar. Cuvântarea se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român”.

În continuare, Domnul Victor Opaschi, consilier prezidențial, a transmis mesajul președintelui României, Domnul Ion Iliescu. Adresându-se oaspeților prezenți la această sărbătoare biserică și națională, președintele țării a spus, în mesajul său: „La București, vă aflați în mijlocul unui popor de religie preponderent ortodoxă... Descendent al străvechilor populații geto-dacice și al romanității orientale, poporul român s-a născut creștin, a rămas neconținut la el acasă, a înfruntat cu stoicism vicisitudinile istoriei, definindu-se ca un popor cu frica lui Dumnezeu, cu o fizionomie morală distinctă, exprimată și concretizată într-o cultură originală, bogată și diversă”.

Referindu-se la rolul Bisericii Ortodoxe Române, președintele Ion Iliescu arăta: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române s-a împlinit direct și organic cu istoria poporului și a statului nostru, cu istoria limbii și a culturii românești, cu întreaga noastră spiritualitate. Profund națională, ea a avut de la început o vocație universalistă. Biserica Ortodoxă Română a insistat însă, în primul rând și cu integrală dăruire, asupra realității lor de la noi, păstrând o legătură permanentă cu poporul nostru, modelându-i viața spirituală prin învățătura creștină, prin școlile întemeiate,

(Continuare în pag. a 6-a)
Pr. prof. Dumitru Abrudan

**„ADUCEȚI - VĂ AMINTE
DE ÎNAINȚAȘII VOȘTRI!”***

Aniversarea a 110 ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române, a 70 ani de patriarhat și a 45 ani de slujire arhierescă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist are o semnificație profundă și bogată pentru viața Bisericii Ortodoxe Române, atât în relația ei cu societatea românească contemporană, fiind Mama spirituală a poporului român, cât și în relația ei cu celelalte Biserici surori care au răspuns invitației de a participa la acest întregit eveniment.

Hristos și aspirațiile sfinte ale unui popor. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă: „Aduceți-vă aminte de mai marii (înaintașii) voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmași-le credința. Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același” (Evrei 13, 7-8). Astfel, în aceste zile, dar și de-a lungul anului 1995, Ierarhii Sfântului Sinod împreună și fiecare Eparhie în parte cu preoții și credincioșii ei, prin rugă-

**† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

O aniversare biserică este o întreită lucrare sfântă de comemorare, concelebrare și comuniune.

1. Aniversarea de acum este comemorare și legătură între generații.

O aniversare creștinească este în primul rând o aducere a mințe, sau o comemorare, plină de recunoștință, a iubirii și milostivirii lui Dumnezeu manifestată prin persoane și evenimente în care se împlinesc lucrarea lui

ciune, conferințe preotești, studii și articole scrise de teologi, seminarii și colocvii, comemorează sau pomenesc numele vrednicilor înaintași ierarhi, preoți și diaconi, monahi și credincioși mirenii, care au contribuit la răspun-

(Continuare în pag. a 4-a)
† DANIEL
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

* Cuvânt la întrunirea solemnă „Autocefalie, Patriarhie, slujire sfântă”, București, 28 octombrie 1995.

Biserica Ortodoxă Română azi**I.
CREȘTINISMUL PE PĂMÂNT ROMÂNESC**

Începuturile Creștinismului românesc urcă până în epoca apostolică. Sfântul Apostol Pavel face precizarea că, la data scrierii Epistolei către Coloseni (anul 62), Evanghelia fusese propovăduită „la toată făptura de sub cer” (1, 27), pentru ca, în corpul aceleiași Epistole, autorul sfânt să amintească, printre neamurile care primiseră credința creștină, și pe scîții, alături de elini și iudei (3, 11). Or, după cum este îndeobște cunoscut, scîții locuiau, în primul secol creștin, în Dobrogea de astăzi, care, din acest motiv, se numea Scîția Mică, provincie încorporată Imperiului Roman din anul 29 î.d.Hr.

Încă din anul 57—58 când își scria Epistola către Romani, Sfântul Apostol Pavel îi informa pe cititorii săi că s-a decis să viziteze Biserica din Roma pentru că, în partea orientală a Imperiului nu mai avea loc să desfășoare o activitate misionară (15, 23), ceea ce îl va determina să-și îndrepte pașii către îndepărtata Spanie, după ce va fi vizitat și Biserica romană.

Scriind că el râvnea să binevestească acolo unde Hristos „nu fusese numit ca să nu zidească pe temelii străine” (Romani 15, 20), Sfântul Apostol Pavel ne îndatorează să constatăm că, alături de sine, propovăduiseră și propovăduiau noua învățătură în părțile răsaritene ale Imperiului și alți Apostoli ai Domnului.

Printre aceștia, se numără, fără îndoială, Sfântul Apostol Andrei, care, potrivit unei vechi și venerabile tradiții transmise, printre alții, de Origen (†254) și Eusebiu de Cezareea (†339), primise, prin tragere la sorți, îndatorirea de a propovădui Evanghelia la scîți. Este mai presus de orice îndoială că Cel dintâi chemat la apostolat și-a îndeplinit, ca toți ceilalți Apostoli ai Domnului, în mod exemplar, această îndatorire.

Inscripțiile și basilicile paleocreștine ca și vestigiile arheologice descoperite, în număr impresionant, în Dobrogea, Transilvania și în celelalte provincii românești atestă existența neîntreruptă a unei vieți și intense vieți creștine în toate aceste ținuturi locuite de români, încă din secolele II—III și, în continuare, până în secolul al XIV-lea, când, după întemeierea Statelor române, Tara Românească și Moldova, iau ființă Mitropoliile din aceste două provincii românești, după ce, în secolele IV—XI, în Țările române, inclusiv în Transilvania, au activat așa numiții horepiscopi, trimiși fie de patriarhii Constantinopolului, fie de episcopii sud-dunăreni și de cei din Dobrogea de azi. Din secolul XI, locul horepiscopilor a fost luat de episcopii din cetățile în care își aveau reședința voievozii primelor formațiuni statale românești. În 1377, arhiepiscopul Ghelășie, primul ierarh ortodox român din Ardeal cunoscut cu numele, cărmuiea Biserica Ortodoxă Română din această provincie românească.

La începutul secolului al XVI-lea, la Alba Iulia (Bălgrad), își avea sediul Mitropolia Transilvaniei.

Au fost întemeiate episcopii în principalele cetăți din Tara Românească, din Moldova și din Transilvania. Acestea au devenit adevărate focare de viață religioasă și de cultură biserică și națională.

În urmă cu 110 ani, după Unirea Principatelor Române (1859), Bisericii Ortodoxe Române i s-a recunoscut oficial autocefalia prin Tomosul din Aprilie 1865 al Patriarhului Ioachim al IV-lea și al Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol.

Anul acesta se împlinesc și 70 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie (24 februarie 1925) și de la instalarea primului Patriarh al României (1 noiembrie 1925), Miron Cristea, după ce, în anul 1918, provinciile românești Basarabia, Bucovina și Transilvania, aflate sub dominație străină, s-au unit cu țara-mamă formând România Mare.

Patriarhul Miron Cristea a cărmuit Biserica Ortodoxă Română până în anul 1939. I-au urmat în scaunul de înaltstători ai Bisericii Ortodoxe Române patriarhii Nicodim Munteanu (1939—1948), Justinian Marina (1948—1977), Justin Moisescu (1977—1986).

De la 9 noiembrie 1986, la conducerea Bisericii Ortodoxe Române se află Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, de la a cărui naștere s-au împlinit, la 7 februarie 1995, 80 de ani. În martie 1995 s-au împlinit și 45 de ani de la hirotonia în treapta arhierescă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

**II.
ORGANIZAREA BISERICII ORTODOXE
ROMÂNE**

În conformitate cu datele oferite de ultimul recensământ al populației din țara noastră (1992), s-au declarat creștini ortodocși 86,8% din locuitorii României. În cifre absolute aceasta arată că 19 802 389 din locuitorii țării sunt creștini ortodocși.

În prezent, Biserica Ortodoxă Română este organizată și funcționează pe baza Statutului de organizare și funcționare aprobat de Sfântul Sinod în octombrie 1948 și a celor 10 Regulamente bisericăști prin care este reglementată activitatea din diferitele sectoare ale vieții bisericăști: disciplina, învățământul, organele deliberative și executive ale unităților bisericăști, numirea și transferarea clerului, monahismul etc.

Atât Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, cât și Regulamentele de aplicare a acestuia au suferit importante modificări și adăugiri de-a lungul deceniilor, dar, mai cu seamă după evenimentele din Decembrie 1989, îndeosebi sub raportul întăririi autonomiei bisericăști, prin eliminarea acelor prevederi care permiteau amestecul organelor de stat în treburile interne ale Bisericii.

Biserica Ortodoxă Română este organizată „ca Patriarhie, cu titulatura Patriarhia Română” (art. 5 din Statut).

Patriarhia Română are în fruntea sa pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Episcopi Vicari Patriarhali sunt: P. S. Episcop Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul.

Patriarhia Română cuprinde, sub raportul orânduirii canonice și administrative, 5 Mitropolii. La acestea se adaugă Mitropolia Basarabiei, Mitropolia Germaniei și Europei Centrale, Arhiepiscopii Ortodoxe Române în America și Canada și Arhiepiscopii Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală, organizate pentru slujirea românilor stabiliți în străinătate.

În cadrul celor cinci Mitropolii din țară se numără 9 Arhiepiscopii și 12 episcopii.

I.**Mitropolia Munteniei și Dobrogei,
cu reședința la București, are în frunte ca Mitropolit pe
PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST,
iar, în componența sa:**

1. Arhiepiscopia Bucureștilor, cu reședința la București
Arhiepiscop: PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST
Episcop Vicar: P. S. Teodosie Snagoveanu
2. Arhiepiscopia Tomisului, cu reședința la Constanța
Arhiepiscop: I. P. S. Lucian
(Continuare în pag. a 2-a)

(Urmare din pag. 1)

3. Arhiepiscopia Târgoviștei, cu reședința la Târgoviște
Arhiepiscop: I. P. S. Vasile
4. Episcopia Buzăului, cu reședința la Buzău
Episcop: P. S. Epifanie
5. Episcopia Argeșului, cu reședința la Curtea de Argeș
Episcop: P. S. Calinic
6. Episcopia Dunării de Jos, cu reședința la Galați
Episcop: P. S. Casian
7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor, cu reședința la Slobozia
Episcop: P. S. Nifon

Miron Cristea, primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1925—1939)

II.

Mitropolia Moldovei și Bucovinei,
cu reședința la Iași

Mitropolit: I. P. S. DANIEL

8. Arhiepiscopia Iașilor, cu reședința la Iași
Arhiepiscop: I. P. S. Daniel
Episcop Vicar: P. S. Calinic Botoșăneanul
9. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, cu reședința la Suceava
Arhiepiscop: I. P. S. Pimen
Episcop Vicar: P. S. Gherasim Putneanul
10. Episcopia Romanului și Hușilor, cu reședința la Roman
Episcop: P. S. Eftimie
Arhiereu Vicar: P. S. Ioachim Vasluianul

III.

Mitropolia Ardealului,
cu reședința la Sibiu

Mitropolit: I. P. S. ANTONIE

11. Arhiepiscopia Sibiului, cu reședința la Sibiu
Arhiepiscop: I. P. S. Antonie
12. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu reședința la Cluj
Arhiepiscop: I. P. S. Bartolomeu
Episcop Vicar: P. S. Irineu Bistrițeanul

Patriarhul Justinian Marina (1948—1977)

13. Episcopia Oradiei, cu reședința la Oradea
Episcop: P. S. Ioan
14. Episcopia Alba Iuliei, cu reședința la Alba Iulia
Episcop: P. S. Andrei
15. Episcopia Maramureșului și Sătmărulei, cu reședința la Baia Mare
Episcop: P. S. Justinian
Arhiereu Vicar: P. S. Justin Sigheteanul
16. Episcopia Harghitei și Covasnei, cu reședința la Miercurea Ciuc
Episcop: P. S. Ioan

Biserica Ortodoxă Română azi

IV.

Mitropolia Olteniei,

cu sediul la Craiova

Mitropolit: I. P. S. NESTOR

17. Arhiepiscopia Craiovei, cu reședința la Craiova
Arhiepiscop: I. P. S. Nestor
Episcop Vicar: P. S. Damaschin Severineanul
18. Episcopia Râmnicului, cu reședința la Râmnicu Vâlcea
Episcop: P. S. Gherasim

V.

Mitropolia Banatului,
cu reședința la Timișoara

Mitropolit: I. P. S. NICOLAE

19. Arhiepiscopia Timișoarei, cu reședința la Timișoara
Arhiepiscop: I. P. S. Nicolae
20. Episcopia Aradului, Ienopolei și Halmagiului, cu reședința la Arad
Episcop: P. S. Timotei
21. Episcopia Caransebeșului, cu reședința la Caransebeș
Episcop: P. S. Emilian

VI.

Mitropolia Basarabiei,
autonomă, cu reședința la Chișinău

Arhiepiscop al Chișinăului și Mitropolit al Basarabiei: I. P. S. PETRU

Pentru românii stabiliți, de-a lungul timpurilor, în afara granițelor țării, s-au organizat următoarele eparhii și vicariate:

1. Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania și Europa Centrală
cu reședința provizorie la Regensburg, Germania
Mitropolit: I. P. S. Serafim
2. Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada,
cu reședința la Detroit (S.U.A.)
Arhiepiscop: I. P. S. Victorin
3. Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală,
cu reședința la Paris. Locțiitor de Arhiepiscop I. P. S. Serafim,
Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și
Europa Centrală.
4. Vicariatul Ortodox Român de la Vârșet, cu sediul la Vârșet
(Serbia)
Vicar: P. C. Pr. Moise Ianeș.
5. Vicariatul Ortodox Român de la Gyula, cu sediul la Gyula.
Vicar: P. C. Pr. Pavel Ardelean

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române constituie cea mai înaltă autoritate a Bisericii Ortodoxe Române pentru toate problemele spirituale și canonice precum și pentru cele bisericesti de orice natură date în competența sa; se compune din Patriarh, ca președinte, și din toți mitropoliții, episcopii, episcopii-vicari patriarhali, episcopii-vicari și arhierii-vicari în funcțiune, ca membri.

Între sesiunile Sfântului Sinod, pentru soluționarea problemelor cu caracter de urgență se întrunește Sinodul Permanent care este alcătuit din Patriarh, ca președinte și din toți mitropoliții în funcțiune, ca membri.

Ca organ reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române, pentru toate problemele administrative și economice, precum și pentru cele care nu intră în competența Sfântului Sinod, funcționează Adunarea Națională Bisericească, în alcătuirea căreia intră câte trei reprezentanți ai fiecărei eparhii, un cleric și doi mireni, delegați din adunările eparhiale respective, pe termen de patru ani.

Organul suprem administrativ pentru afacerile întregii Biserici și, în același timp, organul executiv al Sfântului Sinod și al Adunării Naționale Bisericești este Consiliul Național Bisericesc, care se compune din nouă membri, trei clerici și șase mireni, aleși de Adunarea Națională Bisericească pe termen de patru ani și din consilierii administrativi patriarhali ca membri permanenți. Consiliul Național Bisericesc este prezidat de Patriarh sau de unul dintre episcopii vicari patriarhali delegat de Patriarh.

În cadrul fiecărei eparhii funcționează Adunarea Eparhială ca organ deliberativ pentru toate problemele administrative, culturale și economice ale Eparhiei. Adunarea Eparhială se compune din reprezentanții clerului și credincioșilor, în proporție de 1/3 clerici și 2/3 mireni, în număr de treizeci. Membrii Adunării Eparhiale se aleg pe termen de patru ani de către delegații Consiliilor Parohiale pentru membrii mireni și de către preoți și diaconi pentru membrii clerici.

Consiliul eparhial este organul executiv al Adunării Eparhiale și conduce afacerile administrative bisericesti, culturale, economice și fundamentale ale Eparhiei. Se compune din episcop ca președinte, din vicarul eparhial, din consilierii administrativi ca membri permanenți și din nouă membri, trei clerici și șase mireni, aleși pe termen de patru ani de Adunarea eparhială.

Parohia are ca organ deliberativ Adunarea Parohială, alcătuită din toți bărbații credincioși majori din parohie, nepătați care își îndeplinesc îndatoririle morale și materiale față de biserică. Organul administrativ și executiv al Adunării Parohiale este Consiliul parohial, ales de Adunarea parohială pentru patru ani. Tot Adunarea Parohială alege și Comitetul parohial care are atribuțiuni filantropice, de binefacere și de asistență socială acordată săracilor, orfanilor, văduvelor și tuturor celor aflați în lipsă și suferință.

Mănăstirea este un așezământ în care trăiește o comunitate religioasă de călugări sau călugărițe, hotărâți să-și petreacă viața în înfrânare, sărăcie și ascultare. Conducătorul oricărei mănăstiri este chiriarhul, iar la fața locului, starețul, care este ajutat la conducerea mănăstirii de soborul mănăstiresc, consiliul duhovnicesc și consiliul economic.

III.

INVĂȚĂMÂNTUL TEOLOGIC.
PREDAREA RELIGIEI ÎN ȘCOLILE DE STAT

Pregătirea personalului clerical (cântăreți bisericesti, slujitori hirotoniți, corp didactic pentru învățământul teologic) este asigurată prin funcționarea unui număr de 14 Școli de cântăreți bisericesti cu durata de 3 ani în care învață peste 450 de elevi, 30 Seminarii teologice liceale, dintre care două monahale, în cadrul cărora sunt școlarizați 5524 de elevi; 14 Facultăți de Teologie, care funcționează în 14 centre universitare cu 5 specializări: Teologie pastorală (9 centre), Teologie-literare (13 centre), Teologie-Asistență-Socială (9 centre), Teologie-Patrimoniu Cultural (1 centru) și Teologie-Arheologie Creștină (1 centru). În aceste instituții de învățământ superior sunt 33 de secții și profile de învățământ teologic în care învață un număr de 5 695 de persoane dintre care 3 206 studenți și 2 419 studențe. În cele 5 Școli teologice sanitare postliceale învață 296 elevi.

În clasele 1—4 din învățământul de stat, religia este disciplină obligatorie, în clasele 5—8, religia se predă opțional ca un obiect de studiu la alegere, respectându-se confesiunea religioasă a elevilor, în clasele 9—12 se predă, facultativ, Istoria Religiiilor, accentul căzând de obicei în predarea acestei materii asupra învățăturii creștine.

Religia este predată ca materie de învățământ într-un număr de 11 358 de unități școlare din învățământul de stat. Numărul de învățători și profesori de religie este de 7 500 de preoți și 3 600 de profesori și profesoare, majoritatea acestora din urmă având studii teologice.

La Facultățile de teologie din București, Sibiu și Cluj sunt organizate cursuri de studii aprofundate (master), cu durata de un an, iar la Facultățile de Teologie din București și Sibiu sunt organizate cursuri de doctorat.

IV.

PUBLICAȚII PERIODICE, TIPĂRITURI
ȘI TIPOGRAFII BISERICESTI

În prezent, apar 33 de reviste și periodice bisericesti, aproape toate eparhiile editând una sau două reviste sau periodice.

Între acestea, amintim Biserica Ortodoxă Română, buletinul oficial al Patriarhiei Române, care a atins 112 ani de la apariție, și Telegraful Român editat de Arhiepiscopia Sibiului de la apariția căruia au trecut 142 de ani.

Printre revistele de aprofundare teologică cităm: Studii Teologice, Ortodoxia (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române), Glasul Bisericii (Arhiepiscopia Bucureștilor), Teologie și viață și Candelă Moldovei (Mitropolia Moldovei și Bucovinei), Revista Teologică (Mitropolia Ardealului), Mitropolia Olteniei (Craiova), Altarul Banatului (Mitropolia Banatului).

Patriarhul Nicodim Munteanu (1939—1948)

Patriarhia Română editază periodicul Vestitorul Ortodoxiei și Chemarea Credinței, revistă pentru copii.

Dintre periodicele de largă informație și de atitudine, cităm: Renașterea Ortodoxiei (Arhiepiscopia Craiovei), Invierea (Arhiepiscopia Timișoarei) Tomisul Ortodox (Arhiepiscopia Tomisului), Lumină pentru suflet (Arhiepiscopia Târgoviștei), Candelă (Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților), Renașterea (Arhiepiscopia Clujului), Renașterea (Episcopia Râmnicului), Glasul Adevărului (Episcopia Buzăului), Credința străbună (Episcopia Alba Iuliei), Lumină lină (Episcopia Argeșului), Călăuza ortodoxă (Episcopia Dunării de Jos), Biserica și școala (Episcopia Aradului), Legea românească (Episcopia Oradiei), Graul Bisericii noastre (Episcopia Maramureșului și Sătmărulei), Îndrumătorul pastoral (Episcopia Sloboziei și Călărașilor).

Protoieria Iași editază periodicul Cuvânt și suflet, iar Protoieria Beiuș, Bunavestire. Mănăstirea Bistrița-Neamț editază Credința neamului, iar, în București, apar revistele Chemarea credinței (parohia Lucaci) și Rațiunea mistică (parohia Sfântul Gheorghe Vechi).

În ultimii ani, Sfânta Scriptură și operele patristice, cartea bisericăscă, teologică și de zidire creștină au apărut în tiraje de peste două milioane de exemplare. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române a asigurat tipărirea în țară și în străinătate a unui număr de aproape 1 000 000 de exemplare de Biblii și părți ale Bibliei (Noul Testament cu Psalmii, Noul Testament cu explicații exegetice într-o traducere revizuită de I. P. S. Bartolomeu Arhiepiscop al Clujului, Psaltirea, Mica Biblie etc.), a zeci de mii de exemplare din opera unor Sfinți Părinți ca Sfântul Ambrozie al Milanului, Sfântul Macarie Egipteanul etc., în traducere românească, cel mai adesea cu note explicative și introduceri cuprinzătoare.

Patriarhul Iustin Moiescu (1977—1986)

În aceeași Editură au văzut lumina tiparului sute de mii de exemplare din cărțile de cult și de zidire creștină (cărți de învățătură, catehisme, cărți de rugăciuni etc.), din manualele și tratatele universitare pentru mii de elevi și studenți teologi.

Opera editorială a Institutului Biblic și de Misiune este completată, în prezent, prin tipărirea de înalt nivel teologic și științific, care apar în cadrul celorlalte edituri bisericesti, aparținând centre-

(Continuare în pag. a 3-a)

CONDUITA ECUMENICĂ A ORTODOXIEI

Ce este Ortodoxia? Cine e ortodox? Ce este heterodoxia? Cine e eretic? Aceste întrebări sunt puse azi sub presiunea multor factori care destabilizează contextul ortodox tradițional: extinderea religioasă orientată sincretistă, rapacitatea sectelor și grupurilor fundamentaliste, critica indecentă a altor Biserici (mai recent, Consiliul European al Alianței Mondiale Reformate), fluctuațiile în materie de doctrină și etică ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, prezentarea arhaică a Ortodoxiei în programele religioase publice (radio, televiziune, presă). Există apoi un uzaj prea ritualistic al cultului ortodox, la care se pretează unii preoți, care modifică profilul Ortodoxiei în rândul noului public creștin. Opinia publică, în țară și în străinătate, a devenit foarte critică față de stilul actual al Ortodoxiei din Europa Răsăriteană.

Care este atitudinea Bisericii Ortodoxe? Abdicare de la ecumenism și retragerea din Mișcarea ecumenică? Renunțarea la ecumenismul local? Amânarea reformelor și inovărilor care se impun imediat în structura și misiunea Bisericii? Suprasolicitarea fundamentalismului care, în numele sfințeniei ireproșabile a doctrinei și a instituțiilor bisericești, declară tot ce e în afară de Biserica Ortodoxă ca savantă și condamnabilă?

În primul rând, e nevoie de o nouă interpretare,

(Urmare din pag. a 2-a)

lor mitropolitane și eparhiale și chiar unor protopopiate, mănăstiri și parohii.

Aceste edituri pun la îndemâna credincioșilor cărți precum Noul Testament, traduceri din Sfinții Părinți și scrierile bisericești, cărți liturgice, lucrări de spiritualitate ortodoxă, cărți de rugăciuni, catehisme, de zidire creștină precum viețile Sfinților, cărți închinare Maicii Domnului, cărți de predică, reeditări ale unor opere din trecut, monografii și culegeri de studii etc. Practic, paleta scrisurii bisericești actual cuprinde toate domeniile și ramurile teologiei și ale activității publiciste bisericești așa cum acestea s-au format și conturat de-a lungul timpului în Biserica Ortodoxă.

O astfel de explozie editorială și publicistică în anii care au urmat momentului Decembrie 1989, fac dovada vitalității Ortodoxiei românești care, în deceniile de guvernare comunistă, atee și opresoare, a pregătit, prin școlile sale, adevărate personalități și capacități intelectuale, care, acum, oferă prin scrisul lor, o remarcabilă operă teologică, bisericească și creștină.

Un repertoriu al scrierilor apărute, în acești ani de libertate pentru Biserica noastră, ar arăta o lungă listă de titluri și ediții ale cărților fundamentale ale Ortodoxiei.

Nu mai în anul 1994 au apărut peste 80 de titluri de carte teologică și de zidire creștină.

Pe lângă vechea tipografia bisericească, a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei de la Mânăstirea Neamț, a Mitropoliei Ardealului și a Mitropoliei Banatului, în prezent s-au deschis și funcționează tipografii bisericești moderne la Iași, Cluj-Napoca, Râmnicul Vâlcea, Oradea, Alba Iulia, mânăstirea Sihăstria, protieria Beiuș etc.

V.

LOCAȘURI DE CULT

Biserica Ortodoxă Română are un număr de 12 546 de locașuri de cult (biserici parohiale, biserici filiale, capele de cimitir, paracurii, catedrale, biserici de mănăstiri etc.). Dintre acestea, aproape 2 400 de biserici sunt monumente istorice și de arhitectură, toate fiind deschise pentru săvârșirea sfintelor slujbe.

În cursul anului 1994, s-au terminat de construit 43 de biserici noi, s-au continuat lucrările de construcție la 497 de biserici începute în anii precedenți și s-a pus piatra de temelie la 74 de noi biserici. În 163 de biserici se aplică lucrări noi, în tehnica fresco.

VI.

PERSONALUL CLERICAL

În cele 8 941 de parohii și în cele 3 073 de filii, ca și în cele 164 de parohii fără locașuri de cult, slujeau la 31 decembrie 1994 un număr de 8 729 de preoți și 2 264 de cântăreți bisericești. La aceeași dată erau vacante 1 231 de posturi de preot și 5 229 de posturi de cântăreți bisericești. În anul 1994 au fost hirotoniți 445 de preoți și 17 diaconi. Un număr de 51 dintre preoții încadrați la parohii sunt doctori în teologie, 88 au absolvit cursurile de doctorat, 5 900 sunt licențiați în teologie, iar 2 690 sunt absolvenți de seminar.

VII.

VIATA MONAHALĂ

În cuprinsul Patriarhiei Române se află în funcțiune la 31 decembrie 1994 un număr de 351 de așezăminte monahale (mânăstiri, schituri, metoace) din care 216 pentru călugări și 135 pentru călugărițe. În aceste așezăminte monahale au viețuit, în cursul anului 1994, 6 181 monahi dintre care 2 244 călugări și 3 937 călugărițe. Dintre aceștia, 3 sunt doctori în teologie, 9 sunt absolvenți ai cursurilor de doctorat, 262 sunt licențiați în teologie, 249 sunt absolvenți de seminar teologic, 86 au alte studii superioare etc.

La mânăstirile Agapia (Neamț) și Prislop (Hunedoara) își desfășoară activitatea două seminarii liceale monahale, în care sunt școlarițate 275 de anafore și monahi.

Caracteristic de rasol din urmă și deosebit de îmbucurător sunt înființarea sau reînființarea a numeroase așezăminte monahale în eparhiile din Ardeal, cele care au avut cel mai mult de suferit în urma acțiunii trupelor austriece din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea de distrugere și incendiere a mânăstirilor ortodoxe, focare de rezistență împotriva uniunii. În Arhiepiscopia Sibiului înființează astăzi 16 așezăminte monahale, în Arhiepiscopia Clujului — 15, în Episcopia Alba Iulia — 21, în Episcopia Oradea — 7, în Episcopia Maramureșului și Sătmărulei — 20, în Episcopia Covasna-Harghita — 5.

VIII.

ACTIVITATEA DE ASISTENȚĂ SOCIAL-CARITATIVĂ

Pe baza unui Protocol încheiat între Patriarhia Română și Ministerul Justiției, la 21 octombrie 1993, s-a organizat asistența religioasă acordată persoanelor private de libertate, care sunt internate în penitenciare și centre de reeducare a minorilor. La 31 decembrie 1994 erau puse la dispoziția deținuților un număr de 24 de capele în 24 de penitenciare, iar 33 de preoți salariați de Direcția Generală a Penitenciarelor activau în tot atâtea penitenciare pentru a acorda asistență religioasă persoanelor internate în aceste instituții. Numeroși ierarhi, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au vizitat penitenciarele și au săvârșit Sfânta Liturghie în capelele deschise în cadrul acestora.

S-a acordat o deosebită atenție asistenței religioase în unitățile spitalicești în care au fost amenajate și sfințite 49 de capele și paracurii, numărul acestora crescând permanent. Un număr de 168 de preoți au fost desemnați anume pentru acordarea asistenței religioase în spitale. Această asistență constă îndeosebi în oficierea Sfintei Liturghii, administrarea Sfintelor Taine și ierurgii, convorbiri duhovnicești particulare și colective, distribuirea de colportaj și de cărți de zidire duhovnicească etc.

S-a arătat multă purtare de grijă ajutorării celor nevoiași, orfanilor, vârstnicilor neajutorați, fie că aceștia sunt internați în așezăminte specializate, fie că se află la domiciliile lor, caz în care fac obiectul preocupărilor preoților și comitetelor din parohiile respective.

În cursul anului 1994, au activat 106 preoți desemnați special pentru lucrarea social-caritativă și filantropică alături de preoții din parohii.

La Centrul Patriarhal, activitatea caritativă s-a desfășurat îndeosebi prin sectorul specializat „Diaconia”, sub direcția îndrumare a Prea Fericitului Patriarh Teoctist.

Au fost înființate asociații speciale pentru ajutorarea celor nevoiași și suferinzi. Cităm Asociația Sfântului Stelian (București), Civica (Timișoara), Sfântul Mare Mucenic Mina (Tomis), Precista Mare (Ro-

man), Sfântul Nicolae (Sibiu și Bacău), Sfântul Sava (Buzău). S-au încheiat lucrările la spitalul de bătrâni de la Suceava.

Biserica Ortodoxă Română azi

de organizare. Unitatea în comunie nu se poate realiza fără această recunoaștere a jumătății.

În al doilea rând, de aproape o jumătate de secol, Ortodoxia participă la Mișcarea ecumenică și se află în dialog teologic cu marile Biserici și confesiuni istorice. Există un nou capitol în teologia ortodoxă, anume rezultatul dialogurilor teologice, sub formă de documente și declarații de convergențe. Bisericele din Consiliul Ecumenic au adoptat documentul de la Lima (1982): **Botez, Euharistie și Preoție**, care propune baze comune pentru unitatea în credință și taine. Ori, Bisericele Ortodoxe au luat parte la Mișcarea ecumenică nu în numele unei „confesiuni” aparte sau federații confesionale, ci în numele Bisericii apostolice și catolice, ca martori al creștinismului ecumenic din primul mileniu. Linia de demarcație dintre Ortodoxie și erezia a fost modificată de rezultatul dialogurilor teologice recente. Cu dimensiuni ecumenice a tradiției sale, Ortodoxia nu numai că se opune confesionalismului, ci ea caută să găsească în alte Biserici tradiții specifice de unitate, nu de diviziune.

Confesionalismul, care se reface în grabă în Europa, poate fi o capcană și pentru Ortodoxie. La adunarea grupului european al Alianței Mondiale

Reformate (Edinburg, 28 august — 3 septembrie 1995) secretarul general al Alianței, Dr. Milan Opocenski, a spus că Bisericele care refuză să hirotonească femeile se află într-o poziție eretică și a cerut Bisericii Ortodoxe și Romano-Catolice să revadă poziția lor în această materie. Iar secretarul pentru regiunea Europa, H. Lucke a solicitat Bisericii Reformate să ajute pe Ortodoxii, prizonieri în rolul lor istoric, de a exalta națiunea, „să se elibereze de naționalism” (ENI, 12 septembrie 1995, p. 21—23). Poate oare confesionalismul (reformat) să interpeleze ecumenismul? Biserica Ortodoxă nu trebuie să trateze celelalte Biserici de pe poziția unui confesionalism ortodox. Ecumenismul nu este, deci, o alternativă sau o substituție a Ortodoxiei.

În al treilea rând, Ortodoxia română trebuie să recunoască azi articulațiile și componentele proprii sale identității și misiuni. De pildă, ea trebuie să spună clar că ea nu este nici greacă, nici slavonă, ci română, nu în sens naționalist sau teritorialist, ci în sensul că este Biserica unei majorități naționale, având deci suportul unei culturi creștine pe care ea a creat-o. Nu toate Bisericele Ortodoxe au cultura lor proprie. Iar cultura română nu se realizează prin mimetism. Ortodoxia face parte

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Ion Bria — Geneva

IX. ASOCIAȚII ALE MIRENILOR DE SPRIJINIRE A LUCRĂRII MISIONARE ȘI CARITATIVE A BISERICII

Reluându-se o veche tradiție existentă în Biserica Ortodoxă Română în trecut, au fost reînființate sau înființate, cu aprobarea conducerii superioare bisericești, asociații ale mirenilor care sprijină, prin activitatea lor, lucrarea misionară și caritativă a Bisericii.

Amintim dintre acestea: Asociația **Sfânta Domnului** a cărei reactivare a fost aprobată de Sfântul Sinod încă din 1990. Își propune să participe la viața creștină a parohiilor susținând prin mijloacele care-i sunt specifice, activitatea pastoral-misionară a preoților. Editează publicația **Iisus Biruitoaru**.

Cu binecuvântarea Sfântului Sinod și sub îndrumarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei funcționează **Liga Tineretului Ortodox** și **Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români**, care-și propun angrenarea tineretului în activități și programe misionare, caritative și educativ-religioase.

Societatea Națională a Femeilor Ortodoxe, înființată în 1990, cu aprobarea Sfântului Sinod și pusă sub îndrumarea P.S. Episcop Casian al Dumării de Jos, sprijină, la rândul său, activitatea filantropică și educativă religioasă a copiilor și tineretului.

Asociația **Frăția Ortodoxă Română**, înființată în anul 1991 își propune să promoveze, mai cu seamă în rândurile intelectualității române, valorile ortodoxe.

În cadrul a numeroase eparhii funcționează o serie de asociații regionale care au primit înființarea de funcționare a unor centre eparhiale sau au apărut din inițiativa acestora. Între acestea amintim Asociația **Sfântul Grigorie Palama** (București), Fundația **Episcopul Melchisedec** (Roman), Asociația creștin-culturală **Dr. Miron Cristea** (Covasna) etc.

X.

SFINȚII ROMÂNI

Poporul nostru dreptmăritor a dat Bisericii numeroși sfinți încă din primele secole creștine, îndeosebi mucenici și mărturisitori.

Mai jos redăm numai numele acelor sfinți proveniți din neamul nostru a căror canonizare a fost decisă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la 20 iunie 1992: Sfântul Cuvios Ioan de la Prislop (13 septembrie), Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul (27 septembrie), Sfinții Preoți Mărturisitori Ioan din Gales și Moise Macinic din Sibiul (21 octombrie), Sfântul Cuvios Antonie de la Iezerul-Vâlcea (23 noiembrie), Sfântul Cuvios Daniel Sihuștarul (18 decembrie), Sfântul Cuvios Gherman din Dobroiești (29 februarie), Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș (24 aprilie), Sfântul Ierarh Ghelasio de la Rămeți (30 iunie), Sfântul Ierarh Leontie de la Rădăuți (1 iulie), Dreptcredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt (2 iulie), Sfântul Cuvios Ioan Iacob Hozovitul (5 august), Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla (7 august) și Sfinții Martiri Constantin Vodă Brâncoveanu cu cei patru fii ai săi Constantin, Ștefan, Radu, Matei și Ștefciuc Ianache (16 august).

În aceeași ședință din 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat instituirea **Duminicii Tuturor Sfinților Români**, care va fi prăznuită în prima duminică după Duminică Tuturor Sfinților.

XI.

RELĂȚIILE EXTERNE BISERICIȘTI

Una din laturile caracteristice ale vieții și lucrării Bisericii Ortodoxe Române în prezent este aceea a relațiilor sale cu celelalte Biserici Ortodoxe surori și cu celelalte Biserici creștine din întreaga lume.

Pe primul plan al activității externe a Bisericii noastre se situează relațiile permanente, sistematice și aprofundate cu celelalte Biserici Ortodoxe.

În ultimii ani, se semnalează intensificarea relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu Patriarhia Ecumenică. Amintim, în această privință, vizitele pe care le-a efectuat Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la Patriarhia Ecumenică, în legătură cu diferite evenimente: întronizarea Sanctității Sale Bartolomeu I (2 noiembrie 1991); întronizarea întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe la Duminică Ortodoxiei (15 martie 1992); festivitățile prilejuite de aniversarea a 150 de ani de la înființarea Facultății de Teologie din Halki (29 august — 1 septembrie 1994).

Consemnăm de asemenea vizita Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic în țara noastră între 12—18 august 1993.

În ce privește relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și celelalte Biserici Ortodoxe, notăm vizita pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a făcut-o Bisericii Ortodoxe Bulgare cu prilejul festivităților jubiliare care au marcat împlinirea a 1100 de ani de la Sinodul de la Preslav care a decis ca ierarhii Bisericii Bulgare să fie de naționalitate bulgară (17—20 septembrie 1993), ca și vizita întâistătătorului Bisericii noastre făcută Bisericii Ortodoxe Sârbe (16—20 iunie 1995). Consemnăm și vizita făcută Bisericii noastre, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a Prea Fericitului Partenie III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi (21—27 septembrie 1994).

Nu pot să fie amintite în acest cadru numeroasele participări ale delegațiilor Bisericii noastre la acțiuni bilaterale și panortodoxe întreprinse în acești ultimi ani menite să dea un răspuns marilor probleme ale ortodoxiei contemporane.

Când vorbim despre relațiile dintre Biserica noastră cu celelalte Biserici și confesiuni creștine, este de subliniat că acestea au atins o fază nouă și avansată, deoarece ele au la bază dialogul teologic. Este de la sine înțeles că, în aceste condiții, Ortodoxia românească se află în grupul celorlalte Biserici Ortodoxe împreună cu care poartă dialogul cu celelalte Biserici creștine, deși contactele bilaterale nu sunt excluse, ci dimpotrivă.

Dialogul teologic dintre Biserica Ortodoxă și celelalte Biserici cu rezultatele cele mai încurajatoare este acela cu Bisericele Ortodoxe

Orientale (necalcedoniene). Astfel, după ce, în două Declarații teologice comune (mânăstirea Anba Bishoy, Egipt, 20—24 iunie 1989) și Chambesby (Elveția, 23—28 septembrie 1990) s-a constatat o totală convergență a celor două familii de Biserici în ce privește dogma **hristologică**, grupuri de lucru speciale alcătuite din reprezentanți ai tuturor Bisericii angajate în dialog, stabilesc condițiile concrete în domeniile: pastoral, misionar, liturgic, canonic etc. în care se poate realiza o **deplină comunie** între cele două familii de Biserici. Subliniem ca eveniment deosebit de important pentru relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Coptă, vizita în țara noastră a Sanctității Sale **Shenouda III**, Papă și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Copte (13—18 septembrie 1994).

După peste un deceniu (1980—1990) de remarcabile realizări în ce privește apropierea dintre Biserica Ortodoxă și cea Catolică, mai cu seamă în ce privește învățătura despre Sfintele Taine, dialogul dogmatic ortodox-catolic a suferit o stagnare prin reînființarea Bisericii Catolice Orientale în urma evenimentelor politice din 1989.

Cu toate că Documentul de la Balamand (Liban, 17—24 iunie 1993) încheiat după reuniunea Comisiei Mixte Internaționale pentru Dialog Teologic între Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică, aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a stabilit principii și reguli acceptabile cu privire la metodele de refacere a unității creștine și cu privire la felul în care trebuie tratată problema propietății asupra lucrurilor de cult în litigii între comunitățile ortodoxe și cele ale Bisericii Catolice Orientale, din cauza necunoașterii acestui Document de către reprezentanții acestor două Biserici, în ultimul timp, nu s-au mai înregistrat evenimente notabile în acest domeniu al dialogului dogmatic ortodox-catolic. Aceasta n-a împiedicat numeroase contacte și vizite între reprezentanții celor două Biserici.

Început sub auspicii promițătoare, dialogul dintre Biserica Ortodoxă și cea Anglicană, după o serie de pași reușiți în direcția apropierei dogmatice (recunoașterea de către unele Biserici Ortodoxe a hirotoniilor anglicane, acceptarea de către reprezentanți ai acestei Biserici a eliminării adausului Filoque din Simbolul credinței etc.), acest dialog a intrat într-un impas ca urmare a hotărârii Sinodului General al Bisericii Angliei (11 noiembrie 1992) de a admite și femeile la hirotonia în treapta preoției și episcopatului.

Consemnăm totuși importante contacte și vizite reciproce între reprezentanții celor două Biserici. Printre acestea, amintim vizita în țara noastră a Grației Sale **George Leonard Carey**, Arhiepiscop de Canterbury și Primat al întregii Anglii și al Comunității anglicane de preterindeni (6—10 septembrie 1993).

Un dialog teologic între Biserica Ortodoxă Română și importanta Biserica **Evanghelică din Germania** se poartă începând cu anul 1979. În cadrul a 6 întâlniri între reprezentanții celor două Biserici, au fost abordate numeroase teme teologice ca: Scriptura și Tradiția apostolică, Tainele Bisericii în Confesiunea de la Augsburg și Mărturisirile ortodoxe din secolele XVI și XVII, Mântuirea în Hristos și tălmăcirea lumii etc., care au condus la clarificarea unor poziții doctrinare, stabilindu-se atât punctele de convergență, cât și cele de diferență.

Acest dialog va continua cu cea de-a șaptea întâlnire care va avea loc între 27 noiembrie — 5 decembrie 1995 în cadrul căreia se va dezbăta tema: **Vocația Bisericii noastre și împlinirea ei în lumea secularizată**. Paralel se desfășoară și un dialog teologic între Bisericele Ortodoxe și Alianța Mondială Luterană, la care participă și Biserica noastră. Cea de-a șaptea întrunire plenară de dialog dintre Bisericele Ortodoxe și Alianța Mondială Luterană la care a participat și delegatul Bisericii Ortodoxe Române a avut loc la Sandbjerg, Danemarca (5—10 iunie 1991). La această întrunire s-a dezbătat tema **Sinoadelor Ecumenice și autoritatea Bisericii și Biserica**.

Un alt dialog teologic pe care Bisericele Ortodoxe îl au în prezent este acela cu Alianța Mondială a Bisericii Reformate.

Ultima din cele patru întâlniri ale Comisiei mixte pentru acest dialog a avut loc la Limasol (Cipru) între 8—13 ianuarie 1994 și a dezbătat tema **Învățătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu, a Logosului cel veșnic**. În Declarația comună asupra hristologiei a acestor întâlniri se exprimă consensul părților privitor la doctrina hristologică. Sfântul Sinod al Bisericii noastre și-a exprimat acordul față de conținutul Declarației comune, apreciind că documentul prezintă un pas înainte în direcția apropierei dintre cele două familii de Biserici.

Pe lângă aceste relații cu Bisericele amintite, bazate pe dialoguri teologice, Biserica Ortodoxă Română este membră a **Consiliului Mondial al Bisericii**, calitate în care contribuie prin reprezentanții și delegații săi (I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P.S. episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor sunt membri ai Comitetului Central al CMB) la discutarea și soluționarea complexelor probleme ale contemporaneității creștine și nu numai, care vin în debateră aceste importante organizații creștine internaționale.

O delegație a Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a participat la cea de-a VII-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericii, care a avut loc la Canberra, Australia (7—20 februarie 1991).

Între 13—19 septembrie 1994, a avut loc, la București, în organizarea Bisericii Ortodoxe Române, întrunirea Comitetului Executiv al Consiliului Mondial al Bisericii. Au fost prezenți la București, cu acest prilej Prea Fericitul Partenie III, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, Sanctitatea Sa **Shenouda III**, Papă și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Copte etc.

Biserica Ortodoxă Română este membră a **Conferinței Bisericii Europene**. Între 1—11 septembrie 1992, a avut loc la Praga a IX-a Adunare Generală a CBE la care a participat și o delegație a Bisericii noastre condusă de I.P.S. Antonie, Mitropolitul Ardealului, iar, între 17—24 noiembrie 1993, dl. **Jean Fischer**, Secretarul General al CBE, a vizitat țara noastră, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Biserica Ortodoxă Română a participat, prin delegații săi, la toate acțiunile și reuniunile organizate, în anii din urmă, de CBE.

Activitatea externă a Bisericii Ortodoxe Române nu se epuizează, firește, prin evenimentele amintite mai sus, care nu constituie decât o parte din acțiunile din acest domeniu de activitate. Dar acestea rezultă din alte ample desfășurări pe plan extern ale Bisericii noastre și, la rândul lor, postulează, prin consecințe, alte acțiuni de aceeași natură, la toate nivelele și în toate domeniile vieții bisericești.

Biserica Ortodoxă Română se află acum în plin proces de consolidare și extindere a rolului său fundamental de mază și călăuză spirituală a poporului român.

Întregul potențial și toate energiile disponibile ale acestei instituții sunt angajate deplin în această vastă și nobilă lucrare de slujire a neamului, cinstindu-și astfel numele său de Biserica națională.

(Urmare din pag. 1)

pândirea și transmiterea, întărirea și apărarea credinței ortodoxe pe pământul României, înainte și după anul 1885 când a fost recunoscută de drept autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Comemorăm în aceste zile în-deosebi pe Sfântul Apostol Andrei, cel dintâi chemat la apostolat de către Domnul nostru Iisus Hristos, care potrivit tradiției (Origen, Eusebiu al Cezarei, Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane), a predicat Evanghelia împărăției cerurilor în Scitia Mica, adică în părțile Dobrogei de astăzi. Originea apostolică a creștinismului la români ne intensifică bucuria, recunoștința și responsabilitatea de a prădica în continuare aceeași credință apostolică mănuitoare.

Pomenim de asemenea cu evlavie și iubire sfântă mulțimea martirilor cunoscuți și necunoscuți care au sfințit cu sângele lor și cu moaștele lor pământul țării noastre, făcându-se seminte ale iubirii jertfelnice și ale învierii sufletului din păcat și moarte pentru generațiile de creștini ortodocși care au urmat după ei.

Cneștinerea locurilor acestor țări s-a extins și s-a intensificat începând cu secolul al II-lea, după ce Dacia a fost cucerită de romani, în 107, și transformată în provincie a Imperiului roman. Aici au fost aduși coloniști romani din întreg imperiul (ex toto orbe romano), unii dintre ei fiind creștini, care la rândul lor au împărtășit și altora credința în Hristos cel răstignit și înviat.

Din amestecul dintre dacii autohtoni, pe de o parte, și soldații și coloniștii romani, pe de altă parte, a rezultat un popor nou, **poporul român**, de expresie lingvistică romanică și de credință creștină răsăriteană.

Acest popor s-a creștinat pe când se forma. Botezul și etnogeneza lui coincid în timp. De aceea noi, românii, nu avem un an al creștinării noastre oficiale. Creștinarea românilor n-a fost un act hotărât de autoritatea statală, ci un proces lent și profund, fără constrângere, dar și fără ajutor de la autoritatea civilă sau militară.

Astfel, mulți dintre martirii primelor veacuri au fost chiar soldați care au devenit creștini, și ca atare au pățim chinuri și moarte din partea împăraților romani păgâni și persecutori, până când Constantin cel Mare a dat, în 313, libertate creștinilor.

Comemorăm în aceste zile, cu fior de evlavie și recunoștință, **mulțimea ierarhilor**: episcopi, arhiepiscopi, mitropoliți și patriarhi care au apărut credința ortodoxă în țară și chiar la Sinodul I ecumenic de la Niceea (325) unde a participat Episcopul de Tomis (Constantina).

Ierarhii ortodocși din Dobrogea, Muntenia, Moldova și Transilvania au fost de-a lungul secolelor pe pământ românesc martori și slujitori ai lucrării sfințitoare și mănuitoare a lui Hristos, Arhierul veșnic. Trecuri prin școlile mănăstirești și apropiate de poporul aflat adesea în stare de jertfă, ei au promovat cultul liturgic ca fiind cea mai bogată și profundă cultură a sufletului și a neamului, iar, împletit cu acesta, au promovat cultura creștină românească ca pe o liturghie națională adusă iubirii și înțelepciunii lui Dumnezeu. Ei au înființat școli și biserici pe lângă mănăstiri și au apărut identitatea credinței și a ființei naționale. Varlaam, Dosoftei, Sf. Antim Ivireanul, Sf. Calinic de la Cernica, Andrei Șaguna, Simion Ștefan, Veniamin Costachi și mulți alții au pus pecetea darurilor Duhului Sfânt pe literatura și spiritualitatea poporului român.

Comemorăm **azi**, în duh de rugăciune, pe „**rugătorii neamului**”, **cuvioșii părinți și cuvioasele maici** care în locuri retrase, în văi și munți, departe sau aproape de sate și orașe, au coborât cerul în inimă prin puterea rugăciunii lui Iisus și au ridicat sufletul românesc spre bucuriile negrăite ale împărăției lui Dumnezeu. Sutele de mănăstiri și schituri (peste 350) care se află azi în România fac parte integrantă din relieful spiritual al poporului nostru, încât România este în Europa de azi „**țara mănăstirilor**”, așa cum o numea Grația Sa George Carey, Arhiepiscopul primat al Angliei, care a vizitat țara noastră acum doi ani.

Statele românești feudale s-au format și consolidat în secolul al XIV-lea, Țara Românească în 1330, iar Moldova în 1359, în același an când Sfântul Grigore Palama, marele teolog isihast al Athosului și Tesaloniceului, trecea la viața veșnică! O lucrare tainică și sfântă se poate vedea în faptul că aceste state formate și consolidate în timpul profunzilor și binefăcătoarelor mișcări isihaste din Athos și Balcani, în general, au fost che-

mate mai târziu să contribuie mult la ajutorarea Athosului și a Bisericii bizantine, mai ales după căderea Constantinopolului în 1453.

Astfel, semnificativ este faptul că tipărirea *Filocaliei în limba geacă* în 1782 (la Veneția), a fost finanțată de domnitorul român Mavrocordat, iar traducerea *Filocaliei în slavonă* a fost pregătită de Sfântul Paisie Velicovschi, pe pământ românesc, la Mănăstirea Neamț.

Domnitorii români, care adesea aveau sfințici de taină călugări luminați de Sfințele Scripturi și Sfințele Taine ale Bisericii, de post și rugăciune a inimii, au găsit în mănăstiri locuri de pace sufletească și de împrobare spirituală, într-o lume mereu agitată de războaie de apărare a țării și a credinței creștine. De aceea, mulți dintre ei au fost mari ctitori de biserici și mănăstiri, unde apoi au hotărât să-și stabilească loc de veci într-o așteptare învierii și a vieții veșnice.

Cu doi ani în urmă, în timpul vizitei Sale în România, Sanctitatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului enumera mănăstirile pe care domnitorii Munteniei și Moldovei le-au ctitorit în Sfântul Munte Athos, și preciza că, pentru ajutoarele multiple pe care ei le ofereau Patriarhiei de Constantinopol, acești domnitori când veneau la Patriarhie, locuiau în incinta ei, iar în timpul sfințitelor slujbe stăteau în scaunul împăraților bizantini, întrucât erau considerați un fel de succesori ai lor în ajutorarea Bisericii Ortodoxe din întreg Orientul. Iar istoricul rus Porfir Uspenski constată că: „*nici un alt popor pravoslavnic n-a ajutat mai mult Sfântul Munte Athos ca poporul român*”.

Pomenim aici din neam în neam pe acești **domnitori, apărători ai credinței și ai patriei străbune**, mari ctitori de locașuri sfinte, care au apărut de-a lungul veacurilor pământul românesc și întreaga creștinătate. Așa de pildă, dreptcredinciosul voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, după marea biruință de la Vaslui sau Podul Înalt, în ianuarie 1475, scrie principiilor creștini ai Europei înfămurându-i despre victoria sa obținută „*cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu*” și le cere sprijin în fața unui eventual nou atac al otomanilor.

În scrisoarea respectivă se exprimă clar conștiința că Ștefan și Moldova lui luptau pentru întreaga creștinătate. „*Dacă va cădea Moldova, această poartă a creștinătății - spunea el - atunci toată creștinătatea va fi în primejdie*”.

Pildă de jertfelnicie până la moarte pentru păstrarea credinței este și Constantin Brâncoveanu împreună cu fiii săi, care au preferat moartea martirică decât să reneghe credința creștină. Pentru toate acestea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 20 iunie 1992, a trecut în rândurile sfinților români pe Constantin Brâncoveanu și Ștefan cel Mare, apărători și mărturisitori ai credinței în Hristos cel răstignit și înviat. De altfel, Biserica noastră pomeneste în rugăciunile sale pe toți voievozii ctitori și binefăcători ai neamului românesc.

Mulți dintre ei au pierit pe câmpurile de luptă, apărând țara în fața năvălitorilor, alții s-au jertfit pentru unitatea neamului, iar alții s-au ostenit pentru promovarea culturii și a demnității lui. Nu vom putea, însă, trece cu vederea nici mulțimea **profesorilor de teologie, a preoților de mir și a milioanele de credincioși români**, tineri și vârstnici, care de-a lungul veacurilor, de la formarea și creștinarea poporului român și până azi au format generații de slujitori ai altarelor și au ctitorit cele mai multe biserici pe teritoriul țării și în sufletele generațiilor neîntreprupte, astfel încât astăzi România, potrivit recensământului din 1992, se numără printre cele mai religioase țări din Europa și din lume. Desigur celelalte Biserici sau culte existente în România sunt și ele intens religioase.

Preoții ortodocși, legați de popor prin slujirea lor și prin familiile lor, au fost cel dintâi dascăli sau învățători în sate și au consolat și încurajat poporul în vreme de încercare și au binecuvântat bucuriile lui în vremuri bune, contribuind imens la formarea spiritualității românești, la promovarea culturii și unității naționale, încât, pe drept cuvânt, Mihai Eminescu numea Biserica Ortodoxă Română „*mama spirituală a poporului român*”.

Dacă azi, după 45 de ani de comunism ateu, tinerii și vârstnicii din România sunt în marea lor majoritate credincioși, aceasta însemnează că Biserica Ortodoxă în ciuda tuturor suferințelor și ispitelor prin care a trecut, a făcut eforturi mari ca poporul

„Aduceți-vă aminte de înaintașii voștri!”

nostru să nu-și piardă credința și să nu se despartă de Hristos.

În acest sens, trebuie să ne aducem aminte, în aceste zile de sărbătoare a Bisericii Mame, de **toate mamele creștine** care ne-au învățat credința și ne-au învățat, uneori pe ascuns, să ne facem semnul crucii, să ne rugăm dimineața și seara, înainte și după masă, în vreme de necaz și în vreme de bucurie. Asemenea femeilor purtătoare de mir care s-au arătat ca fiind cele mai curajoase ființe în dimineața învierii lui Hristos, mamele noastre credincioase au crezut cel mai mult în eliberarea și învierea poporului nostru din legăturile morții sufletești ale ateismului comunist, și de aceea pregăteau copiii lor pentru înviere și libertate!

Pomenirea din neam în neam a tuturor acelor prin care ni s-a arătat lucrarea sfântă a lui Dumnezeu pentru mântuirea și înălțarea poporului nostru nu este doar un act de cult, ci o lucrare de cultivare a sufletului în comuniunea de iubire între generații, iubire mai tare decât timpul și spațiul care separă. Pomenirea vredniciei înaintașilor este simțirea și sfințirea rădăcinilor spirituale ale identității noastre, întărirea conștiinței continuității și a dăinuirii noastre în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Iată de ce, Biserica este memoria vie a iubirii lui Dumnezeu pentru un popor și a iubirii poporului credincios față de Dumnezeu care îl menține în istorie.

2. Aniversarea de acum este concelebrare și laudă de mulțumire adusă Prea Sfintei Teimi.

În Tomosul patriarhal și sinodal al Patriarhiei de Constantinopol, în care se recunoaște, în 1885, autocefalia Bisericii Regatului României, se face mai întâi constatarea că Biserica României a păstrat neclintită și neștirbită dreapta credință primită de la Mântuitorul Iisus Hristos și de la Sfinții Apostoli. Ca atare, aceste Biserici i se recunoaște **autocefalia**, adică dreptul de a avea conducere proprie și de a se administra de sine, fără amestec din afară. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române este declarat „*frate în Hristos și direct răspunzător Lui*”, iar Întâistătorul Bisericii României are datoria de a pomeni la Sfânta Liturghie pe Patriarhul ecumenic și pe ceilalți patriarhi ai Bisericii Ortodoxe surori, precum și datoria de a se consulta și a hotărî împreună cu ceilalți întâistători ai Bisericii Ortodoxe cele ce privesc binele comun al Ortodoxiei.

În esență, autocefalia este recunoașterea maturității spirituale și a libertății administrative și misionare a unei Biserici Ortodoxe dintr-o țară devenită stat independent.

De altfel, autocefalia a fost recunoscută în 1885, după ce în prealabil s-a realizat unirea Principatelor Române, în 1859, și după Războiul de independență din 1877. Răngul de Patriarhie l-a primit în 1925, după ce în 1918 s-a realizat reîntregirea României în hotarele ei firești.

Din punct de vedere bisericesc, autocefalia ca maturitate spirituală a unei Biserici locale are, potrivit Tomosului de autocefalie, două componente majore: libertate de conducere locală și coresponsabilitate universală sau ecumenică.

În principiul autocefaliei ortodoxe este depășită unitatea de tip imperial centralist și recunoscută legitimitatea și egalitatea diverselor Biserici locale surori, unite cu Hristos și întregul popor, unite cu Hristos și întregul popor, unite cu Hristos și întregul popor, unite cu Hristos și întregul popor, unite cu Hristos și întregul popor.

Biserica autocefală își alege episcopii și pe Întâistătorul ei, Arhiepiscop, Mitropolit primat sau Patriarh, fără amestec sau confirmare de către o altă autoritate bisericească externă.

Sfântul Sinod al Bisericii autocefale locale și Întâistătorul lui au, însă, datoria de a păstra comuniunea ortodoxă universală. Autoritatea supremă de conducere în Biserica Ortodoxă autocefală este Sfântul Sinod prezidat de Întâistătorul ei (Arhiepiscop, Mitropolit, sau Patriarh), iar la nivel ecumenic sau universal autoritatea supremă este Sinodul Ecumenic, prezidat de Patriarhul ecumenic de Constantinopol.

Principiul sinodalității și al primatului ca slujire în interiorul sinodalității este elocvent exprimat în canonul 34 apostolic care prevede că: „*episcopii fiecărui neam trebuie să cunoască pe cel dintâi dintre dânsii și să-l socotească pe el drept capetene, și nimic mai de seamă să nu facă fără încuviințarea acestuia; și fiecare să săvârșească numai acelea care privesc eparhia sa, iar cel dintâi să nu facă ceva fără încuviințarea tuturor, căci numai astfel va fi înțelegeră și se va mări Dumnezeu prin Domnul în Duhul Sfânt: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh*”. Așadar, acest canon constituie temelul cel mai clar al înțelegerii ortodoxe a autocefaliei unei Biserici locale sau naționale. În principiul sinodalității ortodoxe, unitatea nu se realizează în sens unic prin subordonarea tuturor față de unul singur (unus super omnes), ci prin responsabilitatea reciprocă între primul și toți ceilalți (primus inter pares). Așadar, primatul în înțelesul ortodox nu se opune și nu se suprapune sinodalității, ci se integrează ei, astfel încât comuniunea Bisericii surori să poată deveni în istorie o iconă a comuniunii Sfinței Treimi, în care Persoanele se recunosc și se afirmă reciproc.

Biserica este și devine în modul cel mai intens Biserica în timpul săvârșirii Sfinței Liturghii Euharistice când aduce mulțumire lui Dumnezeu pentru toate darurile Sale și în numele întregii lumi. De aceea comemorarea și concelebrarea Întâistătorilor Bisericii autocefale și autonome surori în timpul Sfinței Liturghii Euharistice constituie afirmarea cea mai intensă a sinodalității și unității ortodoxe universale. Ea arată că Ortodoxia este, deodată, locală sau națională și ecumenică sau universală.

Pomenirea numelor tuturor Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe surori de către fiecare Întâistător, atunci când acesta slujește în țara lui, exprimă atât icona personalității și a demnității Bisericii fiecărui popor ortodox, în identitatea sa proprie, cât și coresponsabilitatea și frățietatea tuturor în fața Sfinței Treimi Căreia îi sunt prezentate Bisericele și popoarele în diversitatea și comuniunea lor.

Iată de ce evenimentul de la București, al coliturghisirii atator Întâistători de Biserici Ortodoxe surori, este plin de semnificație și de bucurie sfântă. Sărbătoarea din aceste zile este astfel binecuvântare a Sfinței Treimi pentru Biserica și poporul român, un dar al Duhului Sfânt pentru Patriarhul nostru care a împlinit anul acesta 45 de ani de slujire sfântă ca arhieru al lui Hristos.

3. Aniversarea este comuniune și apropiere între persoane și popoare diferite.

Desigur, această aniversare nu este doar o sărbătoare a Întâistătorilor și a ierarhilor colitur-

ghisitori, ci o sărbătoare la care Prea Fericitul Patriarh Teoctist, Arhiepiscopul și Părintele spiritual al românilor ortodocși, a invitat nu numai Arhiepiscopii ai Bisericii Ortodoxe surori și ai popoarelor ortodoxe, ci și reprezentanți ai altor Biserici, culte și popoare, reprezentanți ai clerului și credincioșilor, conducerii de Stat a României, reprezentanți ai diferitelor formațiuni politice și ai diferitelor instituții de cultură etc.

Când bucuria noastră este împărțită și altora, ea devine și mai bogată. Iar întrucât bucuria trebuie să fie trăsătură fundamentală a vieții creștine, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel zicând: „*bucurați-vă, și iarăși zic: bucurați-vă în Domnul*” (Filipeni 4, 4), rugăm pe Dumnezeu să ne dăruiască cât mai des bucuria și pacea care vin de la El atunci când persoane și popoare diferite se apropie întregal și recunosc împreună că Dumnezeu iubește pe toți oamenii și toate popoarele pe care le-a creat și le cheamă pe fiecare în parte și pe toate împreună la viață și bucurie veșnică întru slava Sa.

Desigur, această aniversare nu este doar o sărbătoare a Întâistătorilor și a ierarhilor colitur-

ghisitori, ci o sărbătoare la care Prea Fericitul Patriarh Teoctist, Arhiepiscopul și Părintele spiritual al românilor ortodocși, a invitat nu numai Arhiepiscopii ai Bisericii Ortodoxe surori și ai popoarelor ortodoxe, ci și reprezentanți ai altor Biserici, culte și popoare, reprezentanți ai clerului și credincioșilor, conducerii de Stat a României, reprezentanți ai diferitelor formațiuni politice și ai diferitelor instituții de cultură etc.

Când bucuria noastră este împărțită și altora, ea devine și mai bogată. Iar întrucât bucuria trebuie să fie trăsătură fundamentală a vieții creștine, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel zicând: „*bucurați-vă, și iarăși zic: bucurați-vă în Domnul*” (Filipeni 4, 4), rugăm pe Dumnezeu să ne dăruiască cât mai des bucuria și pacea care vin de la El atunci când persoane și popoare diferite se apropie întregal și recunosc împreună că Dumnezeu iubește pe toți oamenii și toate popoarele pe care le-a creat și le cheamă pe fiecare în parte și pe toate împreună la viață și bucurie veșnică întru slava Sa.

Desigur, această aniversare nu este doar o sărbătoare a Întâistătorilor și a ierarhilor colitur-

CUVÂNT PASTORAL

Către Școala Militară de maiștri „Traian Vuia” din Medias, jud. Sibiu

Domnule comandant,
Domnilor profesori și elevi,

Îndatoriri importante față de Biserica noastră strămoșească m-au împiedicat să fiu astăzi în mijlocul dumneavoastră, unde cu multă amabilitate am fost invitat, spre a participa la aniversarea a 75 de ani de la înființarea Școlii de maiștri militari-aviație din Medias, „Traian Vuia”. Vă trimit totuși acest Cuvânt pastoral, în calitatea mea de Părinte sufletesc al Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului, felicitându-vă și făcându-vă urări de sănătate și de bună sporire întru toate. De bună sporire în credința noastră strămoșească și în iubirea de neam, în buna pregătire pentru apărarea hotarelor și a ființei noastre naționale.

Fiecare ostaș e sufletul întregii națiuni.

Pe umeri, în conștiința și în brațul fiecăruia stă viitorul Patriei, libertatea și veșnicia ei. În fiecare ostaș așteaptă un erou, gata să se sacrifice pentru Patrie, pentru semeni, pentru glia în care dorm moșii și strămoșii noștri, căroră trebuie să le apărăm moștenirea ce ne-au lăsat.

Fiecare colț de pământ românesc e sfânt.

Dumnezeu ne-a dat o Țară frumoasă. Noi nu vrem nimic din ceea ce a dat Dumnezeu al-

tora, vecinilor noștri, dar nici nu vom îngădui niciodată ca vreunul din ei să ne calce pământul nostru.

În 1918 toți românii s-au unit într-o Patrie mare, ca o pâine rotundă, împlinindu-ne Cel de Sus un vis pe care nu-l mai trăisem de vremea Daciei Felix, a Daciei ferice.

A trebuit apoi să trecem printr-un război cumplit, ca să ne refacem hotarele Transilvaniei mutilate între 1940—1944, prin Diktatul de la Viena.

Dar mai avem, cum zicea poetul, „un vis neîmplinit”: Basarabia, Bucovina și Ținutul Herței sunt dezlipite silnice de trupul Țării. Pământuri românești din moși strămoși.

Dincolo de Prut, o Românie paralelă, mică, mai perpetuează încă o anomalie istorică, creată artificial ca să ne dezbină și să nu fim puternici și uniți. Să sperăm că nu prea târziu ni se va face dreptate și în Răsărit și, Dumnezeu nostru al românilor, nu ne va lăsa prea mult despărțiți. Au mai rămas încă urmele unei împărății diabolice care, deși s-a destrămat — e vorba de Uniunea Sovietică — mai are încă brațe de balaur care mai încearcă să supraviețuiască sub forma unor state hibride, pe care nici o gândire sănătoasă nu le poate admite. Ele nu sunt decât zvârcolirea din urmă a unei

mari puteri care moare, dar care mai speră încă să-și mențină stăpânirea peste pământurile furate din moșia altora, a noastră a românilor. Până și Biserica moscovită, îmbolnăvită de duhul stăpânirii altora, își mai menține încă, fără nici un drept, ocupația asupra unei părți a Bisericii Basarabiei. Trebuie să știți însă că, basarabienii adevărați, cei cu simțire românească, și-au ales acum mitropolitul lor, cu numele de Petru, membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Vă fac, domnilor, cele mai bune urări. Rog pe Dumnezeu să vă întărească, să vă ocrotească, pe dumneavoastră și familiile dumneavoastră, Țara întregă și întreg neamul românesc de pretutindena.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărăția Sfântului Duh, să fie cu noi cu toți acum și pururea și în vecii vecilor, amin!

Al vostru al tuturor de tot binele voitor

DR. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Arhiepiscop al Sibelului
și Mitropolit al Transilvaniei,
Crișanei și Maramureșului

Conduita ecumenică a Ortodoxiei

(Urmare din pag. a 3-a)

din istoria și constituția acesteia. Ea este o structură identitară pentru cultura română. Numai Biserica a adresat poporului acest mesaj extraordinar: „*Voi sunteți semințe aleasă, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu... Odinioară nu erați poporul Lui, acum sunteți poporul lui Dumnezeu*” (I Petru, 2, 9—10).

În fine, problema ecumenismului local nu este o simplă opțiune pentru Biserica română, ci o datorie. Două motive: a) mișcarea ecumenică este o istorie umană, istoria celor care vor reconcilierea în țară, fără de care n-ar exista o schimbare de mentalitate. Misiunea ecumenică a Patriarhului Justinian, la sfârșitul celui de al doilea război mondial, a fost salvatoare pentru creștinismul în România, în anii după 1948; b) Biserica ortodoxă trebuie să învețe și să educe pe credincioșii ei să fie români, să trateze și să iubească pe cei de altă limbă, mai mult sau mai puțin ortodocși, ca cetățeni români. De aceea, România are o permanentă nevoie de simbolul Bisericii ortodoxe. Celelalte Biserici, Reformată și Luterană, minorități confessionale și etnice, au luat obiceiul să critice în forurile ecumenice internaționale, Biserica Română pentru că ar obține privilegii speciale de la stat, în calitate de „Biserica națională”, fără ca să se intereseze de situația minorităților. Greco-catolicii și Baptilștii formulează aceeași critică. Toate aceste Biserici și confesiuni sunt dependente de structuri bisericești din afară, iar misiunea lor este, înainte de orice, aceea de a reface rețeaua regională sau mondială a comunităților (confesionale și etnice) similare (de pildă, Alianța Mondială Reformată). În plus, Bisericele occidentale sunt tentate să urmeze politica imperiilor europene de a nega structurile statale stabilite în secolele 19 și 20. Biserica Română are însă o altă perspectivă eclezio logică și ecumenică. Ecumenismul nu se cugetă și

se practică pe deasupra sau contra Bisericii locale, particulare, istorice, natale. Nu există Biserica locală fără elementele componente ale Bisericii universale. Și nici invers, catolicitate fără expresie locală. Autonomia și autocefalia națională sunt concepte eclezio logice și misionare.

În fine, apărarea dreptei credințe, combaterea sectarismului, prozelitismului, uniatismului, acest vocabular trebuie să fie bine explicat pentru a nu incita polemica inutilă și intoleranța nihilistă. Prevestirile funeste despre consecințele participării la Mișcarea ecumenică (răspândite și de călugării de la Athos în România și în țările balcanice) pot să creeze o mare confuzie. Ori, deschiderea Ortodoxiei către Mișcarea ecumenică nu e incompatibilă cu misiunea Bisericii locale, naționale, care nu părăsește în nici un caz terenul identitar propriu. Fundamentalismul e însă mai periculos pentru identitatea și misiunea Bisericii locale decât participarea ei la Mișcarea ecumenică.

Important este ca Biserica Română să restauze integritatea și unitatea corpului ei. Ce cred preoții și credincioșii despre Ortodoxia română? Care sunt rupturile reale și posibile între ierarhia bisericească și popor, între conducerea Bisericii și opinia publică? Care este patrimoniul și care sunt virtuțile ei cu care se angajează în istoria acestui sfârșit de secol și de mileniu, pe plan național, european și ecumenic? Ea nu poate controla acum nici pluralismul confesional, nici cel cultural, care au devenit evidente comprehensibile, dar poate să stimuleze o pastorală și o conduită spirituală de ansamblu, care să unească pe toți: cei ce au încredere în Ortodoxie, cei ce se îndoiesc de ea și cei ce așteaptă garanții sensibile de la ea. Este urgent ca Biserica, pentru a răspunde „primejdiilor”, a căror natură exactă nu este pe deplin cunoscută (prozelitismul, ecumenismul), să convoace un sinod general care să determine ce se întâmplă în sânul Bisericii și în țară.

CATEHISMUL DIACONULUI CORESI BRAȘOV — 1559

Până la 1921, când la expoziția organizată la Sighet Marmăției, cu prilejul adunării generale a ASTREI, profesorul brașovean Andrei Bărsănu găsește „un volum așmat”, expus de preotul Artemiu Anderca din comuna Ieud-Maramureș, nu se știa nimic despre Catehismul diaconului Coresi, cum nu se știa aproape nimic nici despre Catehismul din 1544 de la Sibiu tipărit de Filip Moldoveanu. După ce Andrei Bărsănu prezintă Academiei Române volumul, remarcând între celelalte volumul și două texte coresiene (Catehismul și Pravila), interesul este impresionant, fiind considerat nu numai primul text românesc coresian, dar și cel mai controversat cu privire la „predestinația” sa misionară (fiind apreciat de unii cercetători ca rezultat al reformei luterane și chiar husite în Transilvania).

În conținut, volumul, aflat azi în fondul de manuscrise al Academiei Române (ms. 5032) include prin kolekare mai multe texte slave și românești (un pomelnic, începutul slujbei de la miezul nopții, o Evanghelie învățătoare (cca. 70 f.), un scurt text din Minei, „manuscrisul de la Ieud — incluzând cunoscuta legendă a Duminicii), între care și cele două texte coresiene, Pravila Sfinților Apostoli (și în limbă slavă și limbă română) precum și textul incomplet al Catehismului. Cele 11 zile acestui ultim text, pe care, fără ezitări, toți cercetătorii îl atribuie diaconului Coresi, cuprind un fragment din predoslovie, Decalogul, Crezul niceo-constantinopolitan, Tatăl nostru, Botezul și Cuminecătura — o erind, respectiv, ipoteza că textul nu se reduce la atât.

Filigranul hârtiei și corpul de litere I (după clasificarea filigranologului Ferenc Hervay) dovedesc că tipărirea s-a făcut în aceleași condiții în care s-au editat primele tipăriri brașovene ale diaconului Coresi: Tetraevanghelul românesc, Tetraevanghelul slav (1562), Psaltirea (1570) și Liturghierul românesc (1570), certificându-se nu numai localizarea, dar și mediul ortodox în care se tipărește și carte slavă și în limbă română.

Datarea textului a avut ca suport documentar informația celor doi croniciari sași brașoveni, cumsecupori evenimentelor, Simon Massa și Marcus Fuc, care consemnau ca evenimentul iaptil că în ziua de 12 martie 1559 autoritățile brașovene predau festiv și oficial un catehism bisericii Sf. Nicolae din Schei, „spre învățatură”, gest pe care unii cercetători l-au interpretat ca o acțiune de „reormare” a ortodocșilor din Schei.

Fiind prima carte brașoveană în limbă română, tipărită de diaconul Coresi, trebuie să înțelegem în gestul autorității locale — întâi de toate — o abordare oficială, în condițiile în care preoții bisericii (Iane, Micaș, Oprea, Toma ș.a.), contemporanii tiparului coreșian, s-ueau ca „scriitorii la cetate”, îndeplinind pentru autoritatea locală, nu numai munca de tâlmăci, dar și pe aceea de diplomați pentru relațiile oficiale ale Brașovului cu toate ținuturile românești. Și în acest caz „predarea” acestui text apare, ca un act de îngăduință față de români din Schei, care, după cum se știe, trebuiau să apeleze la aprobarea oficialității brașovene și pentru construirea bisericii, a școlii, dar și pentru intrarea în cetate pentru cumpărături sau pentru „a deschide porțile la stradă”, deci și pentru înnoșirea unei căuți de asemenea importanță.

S-a făcut mult caz cu privire la „influența luterană” asupra tipăririi diaconului Coresi, și prin faptul că acest text include doar cele două Taine: Cuminecătura și Botezul și prin această se subordonează Catehismul lui Coresi celui lansat de reformatorul german Martin Luther la 1529. Se știe însă că în fragmentarea prefații a textului se menționează că încredințarea de a se tipări textul aparține episcopului Sava al Transilvaniei, iar cartea este dedicată mitropolitului Efreim din Țara Românească. Există supoziții și cu privire la faptul că la data tipăririi Cazaniei I a diaconului Coresi (1561) Catehismul n-ar fi fost tipărit, întrucât în prefața acestei tipăriri nu este amintit, așa cum fuseseră amintite celelalte cărți. În acest caz s-a emis ideea că autoritatea locală a o erit bisericii Catehismul de la Sibiu spre a reforma biserica românilor, iar cronicarul german Joseph Teutsch consemnează că a fost fără n-ai un rezultat. Și în acest caz tipărirea coresiană apare ca o ripostă a intențiilor de reformare din partea autorității locale. De altfel, diaconul Coresi, însuși, menționează în fragmentul de predoslovie păstrat că „nește creștini buni” au tradus textul (Catehismului) în limba română, parca tocmai pentru a alina orice îndoială din partea celui care folosește cartea așa cum consemnase și în Țâlcul Evangheliilor, spunând între altele: „dacă am cetit, bine am socotit și am aflat că toate tălcuiesc și mie toate plăcură și am scris cu tipariul vouă, fraților români or să vă fie pr învățatură și vă rog frații mei să cetiți și bine să socotiți că veți vedea voi înșivă cum că e mărgăritari și comoară ascunsă într-insele” (transcriere literară).

Astfel și în Catehism, pasajul „scoasem sânta Evanghelie și zece cuvinte (n.n. Decalogul) și tatăl nostru și Credința Apostolilor (n.n. Faptele Apostolilor) să înțeleagă toți oamenii c-ne-s rumâni creștini” este tot atât de explicit pentru misiunea diaconului Coresi de apărător al credinței ortodoxe. Ea este argumentată în continuarea textului prin afirmația: „In sânta bisereacă mai vârtos e a grav 5 cuvinte cu înțeles decât 10 mie de cuvinte ne țalese în limbă strînă” — text regăsit în Evangheliarul din 1561 și alte texte coresiene.

În lăța oricărei subordonări luterane pentru cartea coresiană stă faptul că în Catehism I sau diaconul Coresi include Crezul în formularea niceo-constantinopolitană, fără filioque și nu cel atanasian sau apolitic, întrebunțat de celelalte religii sau secte.

De asemenea, regăsirea aceleiași text al Catehismului în manuscrisul preotului Grigore din Măhaci (1607), în Codicele Sturdzanus și în Codexul Marțian (loate de veac XVII), deci post coresiene, este încă o dovadă a caracterului ortodox al textului coresian.

Poate atunci când vom avea posibilitatea să cunoaștem și catehismele care circulau, până în vremea diaconului Coresi în spațiul ortodoxiei (la sârbi, bulgari, greci ș.a.) se vor putea trage cu totu- lte concluzii, cercetarea fiind abia la începuturile ei.

Se știe că în studiul Teologiei se trece de obicei prin două stadii succesive. Cel dintâi cuprinde cunoștințele de istorie bisericească și studiul Sfinței Scripturi; exegeza ei, cu toate științele auxiliare. Cel de al doilea stadiu este reprezentat cu deosebire prin studiul dogmelor, al moralei și prin disciplinele ce alcătuiesc Teologia pastorală. Aceasta urmărește să formeze buni păstori prin însușirea artei bunei conduceri a obștei creștine pe calea mântuirii.

În completarea acestor preocupări, disciplina nou introdusă în studiile teologice, respectiv Formarea duhovnicească și misionară a viitorilor preoți, vine să întregască pregătirea acestora în domeniul vieții launtrice, a trăirii adevăratelor de credință învățate, să determine formarea a ceea ce numim în deobște, un om duhovnicesc. Este nevoia de a completa studiile teoretice cu deprinderile duhovnicești, acele care fac nu numai frumusețea vieții și asigură calea spre mântuirea sufletului, ci și cheia succesului în pastorație. Omul duhovnicesc din preotul păstor de suflete este și un bun misionar. El predică pe Hristos nu numai prin predici și cateheze rostite de pe amvon, ci și prin strălucirile harului care emană din ființa lui înduhovnicită. În această privință, cărțile duhovnicești, tezaurul de mare preț al Ortodoxiei ne vin în ajutor. Rolul acestor cărți este subliniat și motivat de părintele Stăniloae care spune că „deși aceste cărți se adresează în primul rând monahilor, în Biserica Ortodoxă nu este o linie de separație netă între viața monahului și viața creștinească în general (adăugăm noi, cu atât mai puțin deosebire este între viața monahilor și cea a clerului de mir), în ce privește îndatoririle morale. Fiecare este dator să se înalte cât mai mult spre idealul desăvârșirii; fiecare este dator să lupte pentru curățirea de patimi și pentru dobândirea virtuților care culminează în dragoste. Este vorba numai de o deosebire graduală... nu una calitativ deosebită”. Necesitatea cunoașterii și studiului cărților duhovnicești și a operelor Sfinților Părinți, în general, este subliniată prin cuvintele: „Vorbind despre Dumnezeu cu multă simțire, cunoaștem destul de bine dogmele credinței noastre și spunem multe generalități interesante despre Ortodoxia noastră... cu toate acestea nu știm îndeajuns cum să le prefacem metodice în valori practice, în puteri care să se transforme din zi în zi... Sfinții Părinți sunt măestri neîntrecuți într-o știință pe care noi am lăsat-o să ne fie răpădită, în știința sufletului, care e cea mai scumpă realitate după Dumnezeu. Dintr-o multime de motive trebuie să ne întregim înțelepciunile spirituale cu această știință a prefației în valori practice a tezaurului credinței, umplându-ne sufletul cu substanța densă a trăirii religioase precis îndrumate, cum nu este decât cea ortodoxă” (După, D. Stăniloae, Cuvânt înainte la

matorul german Martin Luther la 1529. Se știe însă că în fragmentarea prefații a textului se menționează că încredințarea de a se tipări textul aparține episcopului Sava al Transilvaniei, iar cartea este dedicată mitropolitului Efreim din Țara Românească. Există supoziții și cu privire la faptul că la data tipăririi Cazaniei I a diaconului Coresi (1561) Catehismul n-ar fi fost tipărit, întrucât în prefața acestei tipăriri nu este amintit, așa cum fuseseră amintite celelalte cărți. În acest caz s-a emis ideea că autoritatea locală a o erit bisericii Catehismul de la Sibiu spre a reforma biserica românilor, iar cronicarul german Joseph Teutsch consemnează că a fost fără n-ai un rezultat. Și în acest caz tipărirea coresiană apare ca o ripostă a intențiilor de reformare din partea autorității locale. De altfel, diaconul Coresi, însuși, menționează în fragmentul de predoslovie păstrat că „nește creștini buni” au tradus textul (Catehismului) în limba română, parca tocmai pentru a alina orice îndoială din partea celui care folosește cartea așa cum consemnase și în Țâlcul Evangheliilor, spunând între altele: „dacă am cetit, bine am socotit și am aflat că toate tălcuiesc și mie toate plăcură și am scris cu tipariul vouă, fraților români or să vă fie pr învățatură și vă rog frații mei să cetiți și bine să socotiți că veți vedea voi înșivă cum că e mărgăritari și comoară ascunsă într-insele” (transcriere literară).

Astfel și în Catehism, pasajul „scoasem sânta Evanghelie și zece cuvinte (n.n. Decalogul) și tatăl nostru și Credința Apostolilor (n.n. Faptele Apostolilor) să înțeleagă toți oamenii c-ne-s rumâni creștini” este tot atât de explicit pentru misiunea diaconului Coresi de apărător al credinței ortodoxe. Ea este argumentată în continuarea textului prin afirmația: „In sânta bisereacă mai vârtos e a grav 5 cuvinte cu înțeles decât 10 mie de cuvinte ne țalese în limbă strînă” — text regăsit în Evangheliarul din 1561 și alte texte coresiene.

În lăța oricărei subordonări luterane pentru cartea coresiană stă faptul că în Catehism I sau diaconul Coresi include Crezul în formularea niceo-constantinopolitană, fără filioque și nu cel atanasian sau apolitic, întrebunțat de celelalte religii sau secte.

De asemenea, regăsirea aceleiași text al Catehismului în manuscrisul preotului Grigore din Măhaci (1607), în Codicele Sturdzanus și în Codexul Marțian (loate de veac XVII), deci post coresiene, este încă o dovadă a caracterului ortodox al textului coresian.

Poate atunci când vom avea posibilitatea să cunoaștem și catehismele care circulau, până în vremea diaconului Coresi în spațiul ortodoxiei (la sârbi, bulgari, greci ș.a.) se vor putea trage cu totu- lte concluzii, cercetarea fiind abia la începuturile ei.

- Note
1. * * * „Documente în însemnări românești din secolul al XVI-lea, text stabilit și indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu ș.a., București, 1979;
 2. Ion Cheșie, Alexandru Mares, Originile scrisului în limba română, București, 1985;
 3. * * * Manuscrisul de la Ieud, ediție de Mirela Teodorescu și Ion Gheșie, București, 1977;
 4. P.P. Panaitecu, Începuturile și biruința scrisului în limba română, București, 1965;
 5. Nicolae Sulcă, Catehismele românești din 1544 (Sibiu) și 1559 (Brașov), Tâgu Mureș, 1936.

Vasile Oltean

De te voi uita Basarabie, uitată să fie dreapta mea!

Binecuvântat să fie Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh care ne-a ajutat să ne întâlnim astăzi în Iași, Basarabeni, bucovineni și locuitorii din Ținutul Herței.

Unii venim din interiorul României, unde ne-am refugiat, am fugit din calea vâltăcutului sovietic cotropitor, acum o jumătate de veac, alții ați venit acum din Basarabia, Bucovina și Ținutul Herței unde o jumătate de veac ați fost refugiați în suflute, în inimi și în simțire românească. Și, din păcate, toți basarabeni și românii mai suntem încă în stare de refugiu, până când ne vom regăsi între granițele istorice, firești, ale neamului nostru românesc.

Într-o zi ca aceasta trebuie să ne amintim și de cei care nu mai pot fi cu noi. Mă gândesc la cei care au murit departe de casele lor, dar mai ales mă gândesc la cei care, mai rău decât noi cei care am rugit în interiorul Țării și, mai rău decât cei pe care urgia năvălirii i-a prins sub ocupație, au fost smulși tâlhărește, la miez de noapte, cu familii cu tot și deportați în Siberia, prefăcuți în sclavi, în mine subterane și în păduri nesfârșite, și condamnați la moarte înceată, prin foame și frig. Cum să-i uităm pe aceștia? Evreii cântau cântece de jale la râul Babilonului: „De te voi uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea”. De te voi uita Basarabie, uitată să fie dreapta mea. Așa au cântat și mai cântă basarabeni aflați în refugiu. Așa vor fi suspinați cei deportați în Siberia. Așa trebuie să plângem și noi peste amintirea celor deportați: „De vă vom uita, uitată să fie dreapta noastră!” Sute de mii au fost martirizați prin foame, prin frig și muncă istovitoare. Au murit cu gândul întors spre livezile și vile de acasă, spre casele cu pridvor și cu mușcate în ferestre, spre bisericile în care au fost botezați, spre pământul mamos dintre Prut și Nistru. Nu le-a slujit preot la înmormântare și i-a înghițit pământ străin.

Aș vrea să prind într-o frază care să adune la un loc toată simțirea noastră a celor care ne-am refugiat în 1940 sau în 1944, și care să aibă valoare de jurământ sfânt și de sântă mărturisire: Nici unul din cei care au fugit atunci din calea năvălitorului n-a plecat cu alt gând, decât cu gând de întoarcere. Nimeni n-a crezut că pleacă pe drum fără întoarcere. Toți și-au lăsat casele cu covoare pe pereți, cu vitele în grajduri, hambarele pline. Le-au lăsat în grija vecinilor, care rămăneau pe loc, cu rugămintea de a le găsi întregi la întoarcere.

Când a început fuga cea din urmă în 1944, războiul nu se terminase și credința în dreptate nu murise. Dar a venit în 1944 ocupația. Aceștia care se abătuse asupra Basarabiei și în 1940. Aș vrea să nu treacă nici cuvântul, nici realitatea istorică, fără să se înțeleagă în chip limpede că a fost o ocupație. Nedreaptă. Silnică. Termenul are consacrare și valoare istorică precisă. Antiteza de astăzi nu poate fi alta decât eliberarea de sub ocupație. Ocupația indică o situație fără acoperire nici în drept, nici de opțiune. E abuz. E nedreptate. E violență.

Și iată că au trecut de atunci mai mult de cincizeci de ani. Mulți au murit. Au mai apărut în ultima vreme și câteva raze de lumină. Nu din conștiința ocupanților, ci din voia lui Dumnezeu. Apoi demoni de Yalta și de Malta și ucenicii lor au început din nou să reconstruiască imperiul răului, al dezbinărilor și al nedreptății.

„Alte măști, aceeași piesă”, cu aceiași regizori din capitala răului veacului.

Dacă nu istoria, Dumnezeu istoriei îi va rușina în cele din urmă. Adevărul are biruința în chiar definiția sa. Istoria nu-i va răfine pe cei care întârzie unirea Basarabiei și a Bucovinei cu Țara, decât în paginile ei negre. Ii spuneam nu de mult unui om politic basarabean, de altfel inteligent dar bun jucător pe sărmă, că ar fi bine să observe, ca român ce este, că peste 30 de milioane de români, câți există în lume, nu sunt de acord cu politica domniei sale.

Oare chiar să nu însemneze aceasta nimic? Mi s-a părut că a vibrat la argument. Dacă ar fi chiar mare gânditor politic și bun român ar ști cum să iasă din mrejele unor socoteli mărunte și de circumstanță politică, și ar putea să ne ofere o surpriză. Ar putea, dar tare mă tem că îi lipsește harul măreției. M-aș bucura să fiu contrazis într-o zi!

Speranța n-a murit. Speranța nu moare. E în firea ei să nu moară. Și atâtea vreme cât speranța rămâne vie, unitatea românească se va reface între hotarele ei care merg până acolo unde se vorbește limba română și se simte românește. Acesta e pământul pe care ni l-a dat Dumnezeu nouă românilor.

Basarabia și Bucovina și Ținutul Herței nu s-au rupt niciodată din propria lor voință de trupul Țării. Întotdeauna rupturile au fost silnice. Și, oricât m-aș strădui, mîntea mea nu poate înțelege cum de se pot împăca unii cu silnicia. Ba chiar, sunt unii care, incredibil, încep să numească silnicia binecuvântare, și s-o creadă privilegiu. Și așa, pășim pe un teren care se va descoperi ușor a fi fost al trădării și al rușinii.

E drept, istoria orbită de țesătoria de dezastre mai creează încă, peste capetele noastre și în ciuda adevărului și a dreptății, stări și hotare artificiale, hibride. Pot ele dura? Avem un exemplu recent în față: Germanii înving și nu-au putut răbda două state germane și, zidul Berlinului, considerat și dorit etern, și consfințit prin tratate ultraprafate de marile puteri, a căzut. Germanii s-au dovedit per-

grec Panayotis Nellas, Omul animal îndumnezeit; Leonid Uspenski, Teologia icoanei, etc.

Deși nu pretindem că alegerea noastră ar fi cea mai potrivită pentru realizarea idealului formării de oameni duhovnicești, avem convingerea că utilizarea cărților duhovnicești nu poate lipsi din ansamblul studiilor teologice. Viața duhovnicească launtrică nu rămâne ascunsă în inima preotului. Calitatea manifestărilor din afară, în exercițiul slujirii preoțești, izvorăște din această viață launtrică, duhovnicească, dar efectele se văd în lucrarea misionară. Pastorația noastră misionară nu are drept obiectiv tendințe de prozelitism, ci preocuparea de a ne întări credințiozii în credința cea dreaptă, în trăirea acestor adevăruri de credință, păstrând astfel „unitatea credinței” și prin aceasta „împărtășirea Sfântului Duh” în Biserica strămoșească, factor de seamă al unității întregului popor, piatra de temelie a existenței lui prin veacuri și a dăinuirii lui în viitor.

Cărțile duhovnicești, perle de mare preț în tezaurul Ortodoxiei, ne pot ajuta în atingerea acestor năzuințe sfinte.

Preot prof. dr. Gheorghe Lițiu

severenți și curajoși, ei care au pierdut al doilea război mondial.

Oare să fim noi mai proști și mai lipsiți de imaginație politică decât germanii? Ne vom face la nesfârșit de răș în fața lumii? Că suntem prinși în niște jocuri politice, care se fac peste capetele noastre de către marile puteri, care ne scotocesc monede de schimb în aranjamentele dintre ele, cine nu știe? Dar chiar nu avem nici o putere să ieșim din ele? Germanii cum au ieșit?

Și-apoi, cum de ne lăsam sfărtecați, împărțiți, cum de facem jocul altora în numele unei democrații prost înțelese care împarte Basarabia în republice mărunte în care, aluvionari primii cândva cu bunăvoință, sau năvălitori în locul deportaților în Siberia, vor acum să ne domine și să împartă Basarabia în formațiuni statale care să împiedice unirea? Doamne ferește, să nu pățească basarabeni ca Arubul cu cămila lui. Arubul stătea în cort și lângă cort cămila lui. La un moment dat cămila și-a băgat nările în cort și s-a rugat să fie lăsată să-și adapostească nasul, că afară era mare furtună de nisip. Arubul a lăsat-o. Apoi cămila a cerut s-o lase să-și bage tot capul în cort, apoi jumătate de corp și, apoi, a intrat cu totul în cort și l-a dat pe arab afară, că nu încăpeau împreună în cort.

Oare se dorește ca românii din Basarabia să ajungă în situația arabului din parabolă?

M-am gândit mult dacă e bine să abordez aici și situația Bisericii din Basarabia. Nu poate fi trecut cu vederea.

De bine, de rău Moldova se pretinde stat independent și, caută să afle de pe unde poate ce limbă vorbește! Uzanțe și situații internaționale de circumstanță consfințesc această anomalie, pe care orice român o consideră trecătoare. S-ar părea că se încearcă totuși, cu timiditate ușor de înțeles, dar și fină diplomație, o politică de independență și suveranitate, și se fac eforturi de eliberare de sub „protecția” — citește ocupația — militară a Armatei a XIV-a, precum se știe, rusească. Unii fac însă eforturi de menținere a ei, sub altă formă. Se pare că s-a alcătuit și s-a aprobat un Protocol de menținere a ei, pe timp nelimitat. Ea stăpânește astfel și teritoriul și suflute. Acest Protocol e mai mult și mai rău chiar decât Armata a XIV-a ca atare. E vorba de Statutul de funcționare a Bisericii Ortodoxe din Republica Moldova, care rămâne de bună voie sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei.

Să precizăm: S.S. Patriarhul Rusiei poartă titlul și este Patriarh al Moscovei și al întregii Rusii. Mai este Republica Moldova parte a Rusiei? Bisericește, din păcate, da. Eliberarea, independența și suveranitatea Republicii nu operează și în Biserica. Aici e aservire, supunere, umilnță, umilire, ocupație.

Să mai enunțăm câteva date istorice incontestabile:

În 1812, în 1940 și în 1944 ocupațiile rusești și sovietice ale Basarabiei au atras imediat și anticanonice și ocupațiile bisericești. Biserica Rusiei și-a instalat ierarh în Basarabia, fără acordul Bisericii Ortodoxe Române. Întotdeauna a fost așa. Ocupația bisericească a urmat concomitent ocupația politică. Acum situația e chiar mai rea. Într-o „țară” care se pretinde eliberată politic, ocupația bisericească a Moscovei rămâne, a rămas exact ca și o ocupație politică. O situație mai absurdă nici că se poate. Ce se întâmplă, Doamne, cu mintea basarabenilor?

Sigur, nu Patriarhia Moscovei a deportat sutele de mii de basarabeni în Siberia. Dar a protestat vreun ierarh moscovit împotriva deportărilor?

De curând m-am întâlnit cu un înalt cleric basarabean. Am încercat să discut cu el această problemă. Mi-a prezentat niște argumente la care doar un ocupant întotdeauna împerturinat poate apela, împotriva evidenței și a adevărului istoric. În cele din urmă a mai rămas cu un singur argument: „Știți — mi-a spus — noi îl pomem pe patriarhul Moscovei fără să spunem că e al Moscovei și al întregii Rusii. Ii spunem doar numele!”

— De ce, părinte? Să-ți spun eu de ce. Pentru că vă e rușine de voi înșivă și de popor, să vă prezentați în Biserica și acum, ca sclavi ai Moscovei și ai Rusiei. Vezi? Toată pasărea pe limba ei pier. Chiar voi simțiți că ceea ce faceți e o neglegiure și vă ascundeți de popor. Încercați să-l mințiți. Faceți în continuare temeneli ocupantului. Biserica Republicii Moldova e capul de pod al Moscovei rămăși în Basarabia. Perpetuați ocupația. Faceți temeneli ocupantului care a deportat în Siberia sute de mii de basarabeni. E ca și cum le-ai zice: „Mulțumim că ne-ați măcelărit! Mulțumim că ne-ați deportat în Siberia ucigașe ca să aduceți aici, în locul românilor deportați, ruși de pe cine știe unde. Mulțumim că ne-ați adus ierarhi care nu ne cunoșteau limba iar cei de azi nu ne cunosc sufletul. Vă așteptăm mereu la noi. Veniți în inspecție. Acceptați-ne impozitele grase pe care vi le trimitem și acum la Moscova. Mai suntem vreo 60—70% de români. Îndurați-vă și ne mai împunjați! În Siberia mai sunt locuri! Noi ne rugăm în toate ecteniile din bisericile Moldovei noastre suverane să vă dea Dumnezeu sănătate și gândul de a ne mai deporta când vă va veni bine. Ne-am bucurat mai lunile trecute că ne-ați trimis aici un Mitropolit să ne inspecteze, că tare suntem neajutorați. L-au primit și mai mari Republicii și i s-au închinat cu supunere și recunoștință!”

Iată ce fac fiul pactului „nemuritor” Molotov-Ribentrop.

A murit rușina, domnlor, presa sfinților, prea cucernicilor basarabeni moscoviți! Rușinea elementară a murit!

Dar n-a murit speranța că Dumnezeu dreptății va face dreptate și Românilor.

Ne-am adunat să ne afirmăm speranța. Și să ne aducem aminte de dreptul istoric și de neam care, în 1918, după o ocupație rusească de mai mult de o sută de ani, a putut fi invocat ca principiu fundamental al unirii pe veci a Basarabiei cu Țara-mamă. Unirea în cuget și în simțiri n-a fost niciodată zdruncinată. Din aceasta a izvorât cuvântul marelui nostru istoric Nicolae Iorga: „Nimic nu poate împiedica o națiune de a se întoarce la unitatea ei primordială”.

Iată un crez și un legământ!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului Crișanei
și Maramureșului

* Cuvânt la Congresul refugiaților, Iași, 30.VI. 1995.

Rolul cărților duhovnicești în formarea spirituală și misionară a viitorilor preoți

Se știe că în studiul Teologiei se trece de obicei prin două stadii succesive. Cel dintâi cuprinde cunoștințele de istorie bisericească și studiul Sfinței Scripturi; exegeza ei, cu toate științele auxiliare. Cel de al doilea stadiu este reprezentat cu deosebire prin studiul dogmelor, al moralei și prin disciplinele ce alcătuiesc Teologia pastorală. Aceasta urmărește să formeze buni păstori prin însușirea artei bune conduceri a obștei creștine pe calea mântuirii.

În completarea acestor preocupări, disciplina nou introdusă în studiile teologice, respectiv Formarea duhovnicească și misionară a viitorilor preoți, vine să întregască pregătirea acestora în domeniul vieții launtrice, a trăirii adevăratelor de credință învățate, să determine formarea a ceea ce numim în deobște, un om duhovnicesc. Este nevoia de a completa studiile teoretice cu deprinderile duhovnicești, acele care fac nu numai frumusețea vieții și asigură calea spre mântuirea sufletului, ci și cheia succesului în pastorație. Omul duhovnicesc din preotul păstor de suflete este și un bun misionar. El predică pe Hristos nu numai prin predici și cateheze rostite de pe amvon, ci și prin strălucirile harului care emană din ființa lui înduhovnicită. În această privință, cărțile duhovnicești, tezaurul de mare preț al Ortodoxiei ne vin în ajutor. Rolul acestor cărți este subliniat și motivat de părintele Stăniloae care spune că „deși aceste cărți se adresează în primul rând monahilor, în Biserica Ortodoxă nu este o linie de separație netă între viața monahului și viața creștinească în general (adăugăm noi, cu atât mai puțin deosebire este între viața monahilor și cea a clerului de mir), în ce privește îndatoririle morale. Fiecare este dator să se înalte cât mai mult spre idealul desăvârșirii; fiecare este dator să lupte pentru curățirea de patimi și pentru dobândirea virtuților care culminează în dragoste. Este vorba numai de o deosebire graduală... nu una calitativ deosebită”. Necesitatea cunoașterii și studiului cărților duhovnicești și a operelor Sfinților Părinți, în general, este subliniată prin cuvintele: „Vorbind despre Dumnezeu cu multă simțire, cunoaștem destul de bine dogmele credinței noastre și spunem multe generalități interesante despre Ortodoxia noastră... cu toate acestea nu știm îndeajuns cum să le prefacem metodice în valori practice, în puteri care să se transforme din zi în zi... Sfinții Părinți sunt măestri neîntrecuți într-o știință pe care noi am lăsat-o să ne fie răpădită, în știința sufletului, care e cea mai scumpă realitate după Dumnezeu. Dintr-o multime de motive trebuie să ne întregim înțelepciunile spirituale cu această știință a prefației în valori practice a tezaurului credinței, umplându-ne sufletul cu substanța densă a trăirii religioase precis îndrumate, cum nu este decât cea ortodoxă” (După, D. Stăniloae, Cuvânt înainte la

volumul Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, Vol. I, Ed. I, Sibiu, 1947, p. VIII—XI).

Meditând îndelung asupra rolului pe care cărțile duhovnicești îl pot avea în formarea și creșterea duhovnicească a tinerilor studenți; ținând cont de faptul că în planul de învățământ există și o „disciplină de Teologie morală și spiritualitate ortodoxă”, cu teme luate din Volumul III al manualului de Teologie morală semnat de Părintele Stăniloae, spre a nu ne repeta, credem că disciplina nou înființată de Formare duhovnicească ar trebui să se întemeieze îndeosebi pe aceste cărți aranjate după principiul paulin, adică începând cu cele mai ușor de înțeles, „cu laptele” credinței, și crescând, apoi, cu cele mai grele, „cu bucatele” mai greu de mistuit (Cf. I Cor. III, 1—2; Evrei V, 12). Astfel, pentru începătorii (Anul I), se pot utiliza trei din aceste cărți, și anume: Mântuirea păcătoșilor, Războiul nevăzut și Hristoitiia, ultimele două fiind opere ale cunoscutului monah Nicodim Aghioritul, pentru orele de curs. Pentru cele de seminar am putea da selecțiuni din Viețile Sfinților, a căror cunoaștere e de mare importanță în viața duhovnicească.

Pentru Anul II, de curs, făcând un pas înainte pe treptele formării duhovnicești, am putea utiliza selecțiuni din Patericul vechi (egiptean), cu selecțiuni din Patericul românesc al părintelui Ioanichie Bălan. Studenții ar putea alege, ca teză de seminar, pe vreunul dintre sfinții români.

Pentru anul III, curs, recomandăm selecțiuni din Filocalia, din volumele I—VIII, orientându-ne asupra autorilor și textelor mai ușor de înțeles, cu învățăături practice pentru viața duhovnicească, textele putând fi utilizate în predici (metafore, comparații, cuvinte alese). Pentru orele de seminar, se pot folosi spicuri din cartea părintelui Ioanichie Bălan, Vetre de sihăstrie românească.

În sfârșit, pentru anul ultim, la care sunt prevăzute ore de curs abia pentru semestrul I, propunem, tot din Filocalie (Volumele IX—XII), selecțiuni din cei doi mari autori, Sfântul Ioan al Scării, Scara paradisului (lecturi și tălcuiți) și din Isaac Sirul, Cuvinte... de o deosebită importanță. Se pot adăuga lecturi din Urmarea lui Hristos după posibilități, și din cartea părintelui mitropolit Serafim, Ișihsamul, tradiție și cultură românească. Pentru orele de curs, câte se vor mai putea afla, ar putea fi de folos să se utilizeze cartea părintelui Ioanichie Bălan, Convorbiri duhovnicești, în vol. II, în deosebi, convorbirea cu părintele Dumitru Stăniloae (circa 120 de pagini), cu întrebări și răspunsuri, o adevărată sinteză a problemelor vieții duhovnicești. Mai pot fi luate în considerare studii ale unor autori contemporani, între care amintim pe Alexandre Schmemmann, Euharistia, Taina împărăției; teologul

Rolul Creditului Băncii „ALBINA” în dezvoltarea vieții social - economice a locuitorilor din Ocna Sibiului la sfârșitul secolului al XIX -lea și începutul secolului al XX -lea

IN MEMORIAM

PETRU BOERIU

Protopop stavrofor, colonel în retragere

În ziua de 23 octombrie 1995 și-a încheiat socoteala acestei vieți părintele Petru Boeriu, în Timișoara, unde s-a retras după pensionare. A fost prohodit de un sobor de 15 preoți, în frunte cu protopopul Timișoarei — Eugen Iancu. A vorbit părintele protopop I. Găban, de la Mediaș, care a adus și scrisoarea omagială din partea I. P. S. Antonie, mitropolitul Ardealului. Au mai vorbit pr. prof. Nicolae Neaga, preotii I. Olariu, I. Negroiu și invalidul de război Iacob Nicorevici, din Timișoara. Au participat și consilierii mitropolitani Ioan Popeti și Aurel Miculescu. În sunet de orchestră militară și trei salve de mitralieră, sicriul cu trupul neînsuflit a fost condus spre locul de odihnă, în cimitirul militar, în ziua de 25 octombrie.

Pentru a actualiza prezența sa în mijlocul nostru amintim că P. Boeriu s-a născut în anul 1915, în frunțașă comună Feneș (jud. Caraș-Severin). A urmat Liceul la Caransebeș și Teologia, în aceeași localitate. A fost un an preot în com. Poiana (de lângă Caransebeș). Intrând în clerul militar, a slujit armata vreme de 20 de ani, până ce conducerea comunistă a desființat clerul militar. A fost protopop la Sfântul Gheorghe, vreme de 7 ani, a trecut apoi în aceeași calitate la Mediaș, unde a ridicat monumentala biserică-catedrală. A fost consilier arhiepiscopesc în Sibiu, membru în Adunarea Eparhială, președinte de onoare al Ligii mareșal Ioan Antonescu. A fost decorat cu ordinul „Steaua României”, în gradul de cavalier. Veteran de război, colonelul P. Boeriu a participat la război, din prima zi până în ultima a Companiei, cu regimentul 5 Roșiori și Divizia I Cavalerie, unități militare al căror confesor a fost.

Doliul familiei (al iubitei sale soții, al fiicei și al fiului, amândoi ingineri, împreună cu partenerii lor, în Olanda) este și doliul nostru al celor care l-am cunoscut și iubit, pentru că a onorat cu înțelepciunea sa slujba în folosul ortodoxiei românești și al Patriei noastre dragi.

Pr. prof. Dr. Nicolae Neaga

După instaurarea în 1867 a regimului politic dualist austro-ungar în Transilvania și Banat au apărut perspective noi, favorabile pentru dezvoltarea relațiilor de producție capitalistă în agricultură și industrie.

Decretarea legislativă și introducerea în această perioadă de avânt economic a sistemului liberal comercial capitalist, alături de acumularea internă de capital financiar și de sporire a construcțiilor de căi ferate, au constituit principala factori de natură politică și economică care au favorizat apariția unei complexe rețele bancare și de casa de economii, săsești, maghiare și românești, cele mai multe implicate în finanțarea agriculturii și manufacturilor capitaliste din această zonă economică a monarhiei dualiste.

În cursul perioadei 1867-1873, la Sibiu, unde deja funcționau cu realizări financiare notabile, două bănci importante: „He, mannstädter Allgemeine Sparkassa” (1841) și Societatea mixtă de asigurare româno-săsească „Transilvană” (1868) s-au înființat în această perioadă de ascensiune a relațiilor capitaliste din economie, alte două institute bancare, care vor avea un rol determinant în dezvoltarea agriculturii transilvane și bănățene: Institutul de credit și economii „Albina” (1872) și „Boden Credit Anstalt” (1873).

Prin apariția în rețeaua de credit transilvăneană a Băncii „Albina” se trece la o perioadă de atragere, organizare temeinică a creditului românesc și de acordare de împrumuturi ipotecare, pe termene lungi, țărănilor români din Transilvania și Banat, fapt ce va avea consecințe importante în schimbarea raporturilor diferențiate, dintre marea proprietate a groșilor maghiari, dominantă în agricultură și mica proprietate țărănească românească.

Prevederile din „Programul Institutului de credit și de economii „Albina”, justifică existența acestei bănci, pe temeiul că „terenul economic național (românesc) nu mai poate fi așadar neglijat din parte-ne, fără a păcălui contra celei dintâi și mai sfinte datorințe a conservării proprii”. În acest program inaugural conducerea băncii dădea asigu-

rări sigure că prin operațiunile sale de credit Institutul „Albina” va promova de la început interesele de organizare economică ale țărănilor români.

După eșecul evident și sigur, suferit de bancă, prin desființarea reuniunilor de credit nerentabile financiar, conducerea Institutului de credit „Albina” transformă în 1878, banca într-o societate de acțiuni, prin intermediul căreia se pun bazele de formare și susținere a sistemului bancar românesc din Austro-Ungaria.

Consecințele pozitive ale acestei rodnice activități bancare au favorizat apariția și consolidarea burgheziei românești, au dus la dezvoltarea gospodăriilor rurale românești din Transilvania și Banat, antrenate atunci în procesul de concurență capitalistă în economie și a contribuții decisive la ridicarea nivelului de viață social-economică și culturală de civilizație a poporului român din aceste provincii integrate monarhiei austro-ungare și a culminat cu afirmarea idealurilor naționale până la desăvârșirea unității naționale de la 1 decembrie 1918.

În activitatea permanentă de atragere a depunerilor în conturile băncii și de acordare a împrumuturilor financiare solicitate de clientela țărănească, în promovarea intereselor economice și sociale, un rol determinant l-au avut agenții de credit sau bărbaiți de încredere ai băncii sibiene, recrutați din rândul preoților, învățătorilor, funcționarilor publici, avocaților etc., cu domiciliul în principalele localități rurale din Transilvania și Banat, care cunoșteau situația economică și nevoile țărănilor români din zonele lor de activitate profesională și puteau oferi recomandări pentru consenții lor și care asigurau garanțiile și ipotecile posibile pentru împrumuturile acordate de bancă, individual, pe familii sau unei comunități rurale, în diverse scopuri, cum erau cele privitoare la cumpărare de terenuri agricole, vite, cai, unelte agricole sau construcții de case.

Rețeaua agenților rurali avea o dublă misiune, în primul rând a-

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. Mircea Stoia

Solemnitățile dedicate momentelor aniversare din viața Bisericii Ortodoxe Române

(Urmate din pag. 1)

prin cărțile traduse și tipărite, prin remarcabilul zel cu care a apărut interesele fundamentale ale neamului românesc.

Așa cum spunea părintele D. Stăniloae, Ortodoxia face parte din măduva și suflul spiritualității și culturii românești.

Din Ortodoxie s-a întrupat, a crescut și s-a definit sulește neamul nostru. El este legat de Ortodoxie pentru că este legat de identitatea și de trecutul său.

În continuare, în mesaj este evidențiat rolul Principatelor Române și al Bisericii Ortodoxe Române în sprijinirea celorlalte popoare și Bisericii ortodoxe surori aflate sub dominație străină. „Timp de o jumătate de mileniu, se spune în mesaj, Țările Române și Biserica Ortodoxă Română au contribuit material și spiritual la supraviețuirea Patriarhatelor apostolice și a Comunităților creștine de la Muntele Athos, din Grecia și Insulele Mării Egee, din Antiohia, din Ierusalim și Muntele Sinai, Siria și Egipt, din Georgia și Albania, din alte zone ale iostului imperiu bizantin. Au lăsat danii, au rectificat lăcașuri religioase, au trimis cărți de cult, oaste acestea numai și numai dintr-o solidaritate de credință.

Principatele Române și Biserica Ortodoxă Română au contribuit astfel nu numai la dăinuirea creștinismului ortodox în Răsărit, ci și la conturarea conștiinței naționale a popoarelor de sub dominația otomană. În jurul bisericilor și al mănăstirilor din Țările Române s-au dezvoltat adevărate focare de cultură, care au iradiat în întreaga Ortodoxie...”

Referindu-se la rolul Bisericii Ortodoxe Române în contemporaneitate, președintele țării a arătat, în mesajul său: „Același spirit generos al Bisericii Ortodoxe Române se manifestă și astăzi către credincioșii ortodocși români din America, Australia, Canada, Austria, Franța, Germania, Ungaria, Osta Iugoslavie, Republica Moldova și din alte țări, pe care li îndeamnă cu înțelepciune să-și păstreze credința, să nu-și uite neamul și țara de origine și să fie leali țărilor de adopție. Biserica Ortodoxă Română este singura instituție a societății românești, care după decembrie 1989, prin reactivarea Mitropoliei Basarabiei, a găsit calea potrivită și folositoare pentru a sprijini lucrarea religioasă, etnică și culturală a românilor din Basarabia, de a-și redobândi, apăra și dezvoltă identitatea culturală, etnică și religioasă.

Contribuția Bisericii Ortodoxe Române a marcat cele mai semnificative și importante momente din formarea și evoluția limbii române literare, creând adevărate monumente de cultură. Ea a constituit în marile momente ale istoriei un puternic impuls pentru declanșarea energiilor naționale. Prin vitregia vremurilor mai îndepărtate sau mai apropiate, inclusiv în anii regimului totalitar, Biserica Ortodoxă Română și-a îndeplinit înalta ei menire cu cinste, devotament și spirit de jertfă. Ea i-a fost neamului obidit și sărac sfetnic bun din veac în veac și i-a vegheat cărările la înortocheatele răscruci ale istoriei...”

Spre cinstea ei, Biserica Ortodoxă Română și-a îndeplinit menirea chiar și atunci când a trecut peste tragedia anilor „sece-

toși și răi” din Biblie (care au fost anii dominației comuniste n.n.). A menținut credința populară, i-a botezat copiii, a săvârșit taina cununiei, și i-a îngropat creștinește morții.

Spre lauda ei, Biserica Ortodoxă Română își continuă și astăzi activitatea misionară, socială, culturală și ecumenică, cu același zel și dăruire...”

Următorul vorbitor a fost Sanctitatea Sa BARTOLOMEU I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului.

Referindu-se la cele două momente: al dobândirii autocealității și al proclamării patriarhiei, Sanctitatea Sa a arătat că „Legăturile pline de dragoste dinre Biserica mamă (a Constantinopolului n.n.) și Biserica fiică (a României n.n.) s-au intensificat și s-au întărit și mai mult odată cu emiterea celor două tomosuri patriarhale și sinodale de recunoaștere a autocealității și patriarhiei deoarece acest lucru arăta tuturor că Biserica mamă se bucură de maturizarea fiicei sale și îi acordă acesteia libertatea păstoririi propriului popor. Pe de altă parte, fiica a recunoscut cu mulțumire jertfele și ostenelele de până atunci ale Bisericii mame puse dezinteresat în slujba creșterii, maturizării și progresului proprii fiice”.

S-a putut ajunge la astfel de acie, a arătat Sanctitatea Sa, deoarece în Ortodoxie „nu există un primat al puterii, ci un primat al slujirii, al jertfei și al dăruirii; un primat al cinstitii reciproce, după îndemnul Sf. Apostol Pavel care spune: „întreceți-vă în cinstire unii pe alții!”

Acest lucru ținem să-l spunem, a continuat S.S., credinciosului popor român, care a iubit libertatea din todeauna și care tocmai s-a eliberat de cei ce doreau să-l îndeparteze de credința sa și care acum trăiește liber și stă necinstit în libertatea pe care Hristos i-a dăruit-o și în ascultarea față de Biserica sa”.

Sanctitatea Sa a continuat apoi: „Dorim să ne exprimăm bucuria profundă pentru că nea învrednicit Dumnezeu să avem o astfel de Biserică cum este Biserica României, o fiică ce este podoaba mamei sale și care are multă prețuire pentru unitatea și conlucrarea cu ea. Dorim de asemenea să exprimăm și conducătorilor acestei țări bucuria care ne stăpânește pentru invitația de cinste de a veni în acest Parlament și pentru posibilitatea ce ne-au acordat cu generozitate de a ne exprima aici. Mai mult decât atât, dorim să dăm expresie bucuriei noastre pentru evidența coincidenței de opinii asupra celor mai multe dintre problemele abordate, dar mai ales asupra necesității și folosului unei conlucrări corecte între Biserica și stat, în orice țară și cu atât mai mult într-o țară în care majoritatea poporului este creștină.

Punând în evidență rolul misionar și de slujire socială al Bisericii, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic a arătat că aceasta, ca instituție divino-umană privește întreaga creație ca darul lui Dumnezeu și își asumă rolul de apărătoare și sprijinitoare a integrității acesteia... Ea suferă pentru orice abuz și stricăciune cauzată naturii și socotește ca

foarte importantă problema ecologică care a atras atenția oamenilor din vremea noastră... Spre deosebire însă de facorii care au în vedere natura și îl exclud pe om, Biserica își îndreaptă în primul rând privirea spre acesta. Ea nu urmărește atât transformarea creației, cât mai ales a regelui acesteia, care este omul, îndrăptat aflată în relație atât cu cerul prin sufletul său, cât și cu pământul, prin trupul său.

„Biserica lui Hristos, a precizat vorbitorul, întodeauna a propovăduit și propovăduiește adevărul că orice încercare de îmbunătățire a societății umane, la orice nivel, pornește de la încercarea de îmbunătățire a fiicărilor om în parte...” Slujirea Bisericii îndreptată spre om este o lucrare pedagogică fundamentală care a dat roade demne de luat în seamă. Aceste roade sunt concretizate în viaa creștinilor. „Mai buni cetățeni decât creștinii adevărați nu există. Ei sunt muncitori, cinstiți, iubitori de semenii, iubitori de patrie... Prin urmare, a accentuat S. Sa, dacă dorim să îndreptăm societatea, să stăvilim criminalitatea, stupeficanțele, alcoolismul, desfrâul și orice altă boală socială, să ne ocupăm de indivizi, de fiecare om în parte. Este de preferat ca în loc de poliști și medici să angajăm buni pedagogi, preoți, profesori. În felul acesta prevenim, și nu mai e nevoie să pedepsim, să corectăm și să vindecăm. Dacă dorim cetățeni muncitori și cinstiți, nu îndividualiști și înșelători, cel mai eficient și bun colaborator al nostru este Biserica.

Biserica este izvorul mult căutat al fericirii omului, al adevăratei existențe umane”

Atrăgând luarea aminte asupra pericolului ce îl reprezintă construirea unei societăți umane din care să fie excluse principiile religioase morale pe care le propovăduiește Biserica S. Sa a spus: „Secolul în care trăim este secolul unei mari dezvoltări a civilizației tehnice, dar și un secol al lagărelor rușinoase de exterminare a oamenilor de către oameni, este secolul în care s-au întâmpnat multe ucideri, războaie, asuprii, catastrofe și încă mai trăim și acum la sfârșitul lui astfel de evenimente înfricoșătoare.

Pentru evitarea unor astfel de stări de lucruri rele există o singură cale: Biserica lui Hristos și fericit este neamul acesta care și-a impropiat o astfel de convingere că numai prin Biserica se poate mântui. Fericit și binecuvântat de Domnul nostru Iisus Hristos este și generosul popor român deoarece cu adevărat el și-a însușit o astfel de convingere”.

Ca răspuns la referirile antevorbitorilor la ajutoarele românești față de creștinismul orientat, Sanctitatea Sa a ținut să spună: „Cu sfințele prilejuri oferite de sărbătoarea de astăzi, facem cunoscută tuturor celor de față recunoștința veșnică a Patriarhiei Ecumenice față de poporul român ortodox pentru toate câte a făcut pentru Patriarhiile apostolice și pentru sfințele mănăstiri din Răsăritul orto-

dox, în momentele dificile ale istoriei lor.

În același timp, ne exprimăm admirația noastră față de minunea istorică a acestui neam care a reușit, timp de mai multe secole, în care s-a aflat nu odată sub stăpâniri străine, să-și păstreze limba sa națională și credința ortodoxă. Cuceritorii au trecut, așa cum trec apele, iar poporul român a rămas, așa precum rămân stâncile”.

În noile situații, când în Europa se conturează o nouă unitate, poporul român are, în viziunea S. Sa, o misiune importantă. Apărând în istorie, din punct de vedere al limbii, ca o insulă într-o mare slavonă, „el constituie liantul între Europa răsăriteană și cea apuseană. Prin limba sa el este înrudit cu popoarele occidentale, iar prin credința sa ortodoxă el aparține Răsăritului, constituind astfel o permanentă provocare pentru unirea Răsăritului cu Apusul, în legătura păcii”.

Referindu-se la legăturile Bisericii Ortodoxe Române cu alte Biserici din Europa și din lume și la contribuția ei la crearea unui climat de pace, S. Sa Bartolomeu I a arătat în continuare că: „Astăzi, după dărâmarea zidurilor despărțitoare, comunicarea este pe deplin liberă și se deschid noi posibilități pentru întâlniri pașnice și pentru colaborare între Bisericele din Răsărit și Apus, care ajută și întărește desigur și eforturile de apropiere a popoarelor și unitatea dintre state... Dar cu tot entuziasmul și dorințele de unire a popoarelor și a statelor, a menționat vorbitorul, s-a înregistrat și tendința contrară de dizolvare a unității statelor multinaționale. Scena unor astfel de fenomene a fost tocmai Europa de Est, în ultimii ani. Cei doi vecini multinaționali ai României: U.R.S.S. și Iugoslavia nu mai există...”

Din nefericire, în cazul Iugoslaviei, scindarea a evoluat în tragedie. Am suferit cu toții, în mod sincer împreună cu victimele părților aflate în conflict, fără deosebire de naționalitate sau religie și ne rugăm Dumnezeului păcii ca prin puterea Sa să împrăștie norii războiului.

În același timp, li mulțumim, deoarece, în ciuda temerilor exprimate de către unii, România a evitat astfel de probleme și a dovedit că este suficient de matură pentru a constitui o casă a păcii, nu numai pentru poporul român ortodox ci și pentru cei de alte naționalități și religii. Și din acest punct de vedere, Biserica Ortodoxă Română, urmând spiritul toleranței religioase ce este specific adevăratei tradiții ortodoxe, poate să constituie o garanție a păcii interne și a conlucrării frățești a tuturor locuitorilor țării”.

În încheierea cuvântării, S. Sa a adresat poporului român urarea ca Dumnezeu să reverse asupra sa toate binecuvântările Sale, astfel încât țara să devină ceea ce a fost Roma pentru latini: „România Felix”.

Următorul vorbitor, la solemnitatea din 28 octombrie, a fost Dl. OLIVIU GHERMAN, președintele Senatului României. Domnia Sa a arătat că cele două evenimente bisericesti aniversate

au fost consecința firească a unor momente cruciale pe plan național: dobândirea independenței de stat în 1877 și desăvârșirea unității statale în 1918.

Referindu-se la rolul Bisericii în viața poporului, vorbitorul a spus: „Istoria atestă că Biserica Ortodoxă Română a fost leagănul spiritului național românesc, vatră de cultură, factor de seamă al realizării și menținerii unității naționale și spirituale”. Citându-l pe marele cărturar Nicolae Iorga, Dl. președinte al Senatului României a spus: „Se cuvine a vedea în Biserica Ortodoxă Română una din formele cele mai vechi și mai bogate ale vieții noastre naționale... Mitropolitii, episcopii, egumenii, smeriții călugări ori umilii preoți de mir au dat poporului, ei singuri aproape toată învățătura, au înzestrat neamul cu o limbă literară și o literatură scrisă, cu o artă în legătură cu gustul și cu nevoile lui, au sprijinit statul, au călăuzit neamul pe drumurile pământenești, fără a-și desface ochii de la cer, dând istoriei noastre cărturarilor, caligrafiilor, sculptorilor în lemn, argintar, oameni de stat, ostași, mucenici și sfinți”.

Vorbitorul a adăugat apoi: „În ciuda vicisitudinilor de tot felul, Biserica Ortodoxă Română a adunat poporul în jurul ei, menținând trează conștiința națională și speranța mântuirii.

Același rol benefic l-a avut Biserica Ortodoxă Română și în rândul românului aflat în afara granițelor țării. Biserica își extinde granițele ei canonice și spirituale pretutindeni unde sunt comunități românești, militând pentru păstrarea credinței străbune și a unității spirituale”.

Sanctitatea Sa Karekin I, Patriarhul Suprem Catolic al tuturor Armenilor, a adus mesajul unei Biserici și al unui popor care a îmbrățișat creștinismul din cele mai vechi timpuri. Înaltul oaspete s-a referit și la legăturile cu adevărați frățești între Biserica Armeniei și Biserica Ortodoxă Română, cultivate cu o deosebită grijă de către înaintașul S. Sale, Catolicul de pioasă memorie Vaschan I, care a fost originar din România. Sanctitatea Sa a mulțumit de asemenea pentru ospitalitatea și sprijinul cu adevărat creștinesc pe care poporul român le-a manifestat față de fiii poporului armean stabiliți pe pământ românesc în vremuri de război.

Dl. ADRIAN NĂSTASE, președintele Camerei Deputaților, a prezentat omagiul acestui organism al Parlamentului României.

Domnia Sa a precizat: „Ne aducem aminte cu ocazia acestor aniversări, de legătura strânsă ce a existat întodeauna la noi între neamul românesc și Biserica Neam și Biserica împreună au răzbit vicisitudinile și înfruntat greutățile și împreună au lucrat în făurirea și consolidarea statului național român...”

Poporul român năcicând n-a fost despartit de Biserica și multe din tot ce s-a făcut bun și măreț în istoria noastră sunt legate de Biserica neamului, de ierarhii, clerul și credincioșii ei.

Vedem și azi în Biserica Ortodoxă Română străbună o garanție a păcii sufletești, a dragos-

tei și înțelegerii de care avem atâtă nevoie”.

Eminența Sa Cardinalul EDWARD CASSIDY, trimisul Papei Ioan Paul al II-lea, a adus mesajul Vaticanului la acest popas aniversar și și-a exprimat speranța în progresul dialogului teologic între cele două Biserici, spre lauda lui Dumnezeu și unțatea lumii.

Primul ministru al României, Dl. NICOLAE VĂCĂROIU a arătat că „Biserica Ortodoxă Română a fost întodeauna una cu poporul și la vremurile de bucurie și la vremurile de restricte. Ea a avut un rol de cea mai mare însemnătate în păstrarea ființei naționale, a conștiinței noastre de neam. Ea a ținut totdeauna aprinsă flacăra credinței în Dumnezeu, în neam și în glia străbună și n-a lăsat poporul să-și piardă nădejdea în zile mai bune”.

Ca și antevorbitorii, Dl. primul ministru s-a referit și la contribuția materială și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române la supraviețuirea Patriarhatelor apostolice și a comunităților creștine din Orient.

„Fiind una cu poporul, a precizat vorbitorul, Biserica strămoșească a fost prezentă cu lucrarea sa la toate evenimentele cruciale din istoria României. Chiar și în perioada dominației comuniste, când Biserica a fost prezentă ca o instituție vetustă, ea n-a încetat să-și îndeplinească misiunea ei.

După 1989 ea a redevenit ceea ce a fost întodeauna în istoria poporului nostru: o instituție fundamentală a societății. Biserica strămoșească a re-ntrat pe făgașul pe care singură și l-a făcut în istoria poporului român”.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin a dat expresie sentimentelor de dragoste filială ale credincioșilor și slujitorilor bisericești de ne îndepărtatele meleaguri ale Americii și Canadei, față de Biserica Ortodoxă Română cu care se află în deplină comuniune. Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America se leagă împreună în fața celorlalte Biserici din America ca fiind parte a Bisericii străbune, de la care primește Sfântul și Marele Mir, ca pe o pecete a apartenenței ei la aceasta și ca pe semnul dragostei și al maternei purtări de grijă.

A vorbit apoi Dl. prof. VIRGILIU CONSTANTINESCU, președintele Academiei Române, care a subliniat aportul unor slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române la întemeierea, înzestrarea și sprijinirea înaltului for de cultură al României.

Reverendul dr. S. Wesley Ariarajah, Secretar general adjunct al Consiliului Mondial al Bisericii, a adus salutul acestei Organizații interesate.

Surul vorbitorilor a fost încheiat de către Dl. prof. dr. DUMITRU POPESCU, decanul Facultății de Teologie, a Universității din București, care a înfățișat situația învățământului teologic la ora celor două aniversări și a subliniat importanța legăturii școlilor de teologie cu Biserica.

În încheierea solemnității, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat mulțumiri tuturor care au onorat cu prezența și au adresat cuvânt de prețuire Bisericii și poporului român.

A urmat o recepție oferită de Patriarhia Română.

UNIRE ȘI CREDINȚĂ*

Cuvânt către tineri

Istoria românilor a fost de-a lungul veacurilor zbuciumată. Ne-a dat Dumnezeu o țară frumoasă și bogată dar, tocmai de aceea, a fost mereu răvniță de vecini care au venit de prin alte părți și s-au așezat împrejurul nostru. Ne-am născut ca popor român din daci și din romani și, de la început am primit religia creștină ortodoxă. Prin părțile Dobrogei a predicat creștinismul Sf. Apostol Andrei, ucenicul Domnului nostru Iisus Hristos. De aceea suntem singurul popor din lume care poate zice: noi ne-am născut ca popor și creștin în același timp. Și ne-am format așa, cu o mie de ani înaintea tuturor vecinilor noștri.

În primul mileniu au trecut peste pământul nostru o multime de popoare barbare. Marele poet român Mihai Eminescu spunea într-o poezie:

Vin și hunii, vin și goții
Vin potop, potop cu toții!

Am fost însă popor puternic și credincios în Dumnezeu. Tutoarea le-am rezistat. Ei au venit, au încercat să ne deznationalizeze și să ne stăpânească, dar

n-au putut. La nevoie ne-am retras în munți și mereu am supraviețuit, până când năvălitorii au plecat mai departe, în Europa. Un proverb românesc zice: apa trece, pietrele rămân! Noi am fost pietrele.

Am avut mult de suferit. Ne-au călcat și în mileniul al doilea, când tătarii, când turcii, în Transilvania unghuri, dar tuturor le-am rezistat. Și, când ne-am putut organiza ca state românești, la începutul mileniului al doilea, am putut constata că pe tot întinsul pământului pe care ni l-a dat Dumnezeu, chiar dacă la început am fost organizați în mai multe state, cum era obiceiul vremii, toți românii, ori pe unde erau, aveau două lucruri în comun: **limba română și credința ortodoxă.** Cu acestea am traversat o lungă istorie și ne-am păstrat unitatea națională.

A venit apoi și vremea ca această unitate să capete și o

formă statală unitară, când toate provinciile românești s-au unit și au alcătuit România Mare. Aceasta s-a petrecut în anul 1918. În martie s-a unit cu Țara, Basarabia. În noiembrie s-a unit Bucovina, iar la 1 decembrie 1918 s-a unit Ardealul.

Credința ortodoxă i-a ținut uniți în cuget și în simțiri pe toți românii. S-au închinat la fel. Și-au iubit trecutul. Au avut domnitori mari și plini de credință în Dumnezeu, ctitori de biserici și de mănăstiri, iubitori de carte, de tradiții și de obiceiuri strămoșești. Ștefan cel Mare și Sfânt, Neagoe Basarab, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu și mulți alții au fost domnitori iubitori de Dumnezeu și de neam. În Transilvania erau de viață românească Ioan Corvin de Hunedoara și Matei Corvin.

Țara e plină de ctitorii domnești, de la Putna la Curtea de Argeș, de la Hurez la Sămbăta de

Sus, de la Neamț la Căpșana din Basarabia noastră românească.

Credința și limba ne-au ținut uniți întotdeauna. Și ne vor ține mereu așa. Și ne vom dobândi din nou unitatea și cu Basarabia și cu Bucovina, căci românești sunt codrii Orheiului și ai Lăpușnei, codrii Cosminului și cetățile de pe Nistru.

L-am iubit pe Dumnezeu și Dumnezeu ne-a iubit pe noi. Și chiar dacă au fost momente când dușmanii ne-au dezbinat, întotdeauna tot noi am izbândit să ne refacem unitatea, pentru că am avut permanent în comun limba românească și credința ortodoxă.

Pe acestea să le iubim și să le apărăm, peste tot și fără încetare, și Dumnezeu eternității și al istoriei, Cel care a creat popoarele și le-a dat în stăpânire pământul pe care le-a așezat, va fi pururea cu noi.

Sibiu
17 octombrie 1995

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului,
Crișanei și Maramureșului

* Cuvânt cerut de revista „Viața creștină” din București.

Rolul Creditului Băncii „ALBINA”...

(Urmare din pag. a 6-a)

veau datoria să așeze și să nu aducă daune intereselor băncii „Albina” și în același timp să sprijine interesele țăranilor, în momentele favorabile, pentru achiziționarea de proprietăți agricole, consolidând în acest mod zeci și sute de gospodării rurale românești.

În instrucțiunile băncii, se menționează clar că agentul are datoria de a produce în recomandările întocmite, toate datele necesare referitoare la cererea de împrumut.

Institutul de credit și economii „Albina” poate după acordarea împrumuturilor financiare, să ia în considerare starea și lipsurile materiale țăranesti, atunci când propriile sale relații îi permit să acorde prelungiri la plata datoriei, în rest agenții băncii trebuie să-i constrângă la reducerea datoriei lor prin „facere de economii”, care pot duce la întărirea și prosperarea în cele economice, fiind asta menirea institutului nostru.

Din rândul numeroșilor bărbați de încredere, care au activat în acest domeniu, ne propunem să prezentăm pe preotul Popa Isaia din Ocna Sibiului, rudă a directorului Băncii „Albina” din Sibiu, care a reprezentat interesele acestui institut, între anii 1880—1916. În timpul vieții a fost o personalitate distinctă, între intelectualii sibieni, ca preot, cântăreț și agent de bancă.

De la acest agent bancar, renumit între consătenii săi și din celelalte sate din zona orașului Ocna Sibiului, ne-a rămas un raport de consemnare a capitalului împrumutat de bancă țăranilor și realizările obținute pe plan economic și social într-o perioadă de timp de aproape patru decenii.

Localitatea Ocna Sibiului (1263 terra wiz), este cunoscută din perioada istorică daco-romană, ca una din cele mai importante exploatare de sare din Transilvania, fiind totodată recunoscută prin efectele binefăcătoare ale apelor sărate din străvechile saline.

Prin așezarea geografică, acest oraș ocupă o poziție centrală pe teritoriul României, fiind situat la o distanță de 13 km de munții Sibiu. Semnificativ ca importanță geografică este faptul că localitatea este așezată în bazinul superior al râului Viza, la contactul cu depresiunea Sibiului și podișurile Secașului și Hârtibaciului. Hotarul localității este cel mai întins din zonă și ocupă o suprafață de 6206 ha, din care locul cel mai important revine terenurilor agricole, apoi pășunilor și fâneațelor. Condițiile naturale favorabile au determinat constituirea și dănuirea acestei localități, cu un trecut istoric zbuciumat de conflicte sociale și de nemulțumirea locuitorilor față de fiscalitatea excesivă impusă populației băștinașe de către administrația maghiară, groșii locali și cea săsească din Sibiu.

În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, când populația orașului era de 3600 locuitori, din care 2453 români, 1169 maghiari și 57 sași, proprietatea agricolă din hotarul acestei străvechi așezări, revenea în proporție de peste 85% locuitorilor maghiari din rândul cărora se detașau câțiva grofi cu întinse proprietăți agricole:

- 1) Herpei Karoly și Herpei Katalin (80 jugăre);
- 2) Ambrus Samuel și Ambrus Suzana (27 jugăre);
- 3) Reiszner Mihaly și Reiszner Roza (38 jugăre);
- 4) Ferencz Iosef și Ferencz Maria (173 jugăre);
- 5) Szotz Josef și Szots Matilda (113 jugăre);
- 6) Cosmos Istvan (16 jugăre) etc.

În comparație cu această situație social-economică dominantă a groșilor și locuitorilor maghiari din această localitate, predominant românească, care s-a format în cursul secolelor de dominație străină, redăm din raportul agentului bancar Isaia Popa, realizările obținute de locuitorii români pe plan economic și social.

I. Procurări de pământ

Ocna Sibiului în urma poziției topografice favorabile, în apropierea Sibiului, la 13 km departe, cu 4000 locuitori, dintre care 3/4 parțiale și 1/4 unghuri, dispune de un hotar de circa 10500 jugăre pământ: 1300 jug. pădure, 2300 jug. pășune pentru vite cornute, restul loc arător și fânețe. Puține comune din țara noastră au un hotar

atât de extins și priincios agriculturii și creșterii de vite ca comuna noastră Ocna Sibiului. Românii din această comună, înainte cu 50 de ani, dispuneau de mai puțin pământ, decât unghurii, așa că ei erau scilați — avizați — ca să ia pământ, ca să îl lucreze în parte și a treia, de la proprietarii unghuri. Cu întemeierea lui Inst. de credit și economii „ALBINA” din anul 1872; deja prin anii 1880-1, la 8 ani de la fondarea instit. de credit „ALBINA”, institutul cumpără de la un proprietar unghur din localitate circa 300 jug. pământ pe seama românilor lipsiți și setoși după pământ, acest pământ s-a parcelat și împărțit între plugarii noștri, circa la 100 gospodari.

La vreo câțiva ani, după cumpărarea acestui pământ, alt proprietar vinde 250 jugăre, care s-au cumpărat tot de țăranii noștri cu banii luați împrumut de la institutul „ALBINA” cu 51/2—6—8% dobândă în decurs de 40 de ani s-a cumpărat pământ cu 2000 jugăre, preț de 400000 florini în aur, înainte de războiul mondial. Calculate cele 400000 de florini în valută astăzi, luate de 40 de ori, ar da suma de 16000000 lei valoarea pământului.

Cumpărarea pământului pe seama plugarilor noștri din Ocna a fost posibilă numai și numai grație creditului din partea institutului „ALBINA”.

Renașterea economică în comuna noastră, datează din anii 1872—1880, deodată cu fondarea institutului „ALBINA” care a avut o înrăurire puternică asupra economiei plugarilor noștri, care s-a refăcut — renășcând numai prin creditele acordate de către institut, devenind astfel comuna noastră Ocna Sibiului una dintre cele mai puternice comune de buni și harnici gospodari din țară.

II. Procurări de vite

Agricultura a înflorit și s-a dezvoltat treptat, din an în an în comuna noastră, numai în urma sporirii economiei de vite care a luat avânt respectabil la noi. Favorizată de împrejurimile locale, și dispunând de o pășune bună și extinsă, oamenii noștri au știut să exploateze această comoră de venit economic prin creșterea de vite rumoase și multe, care a format izvorul de venit principal al plugarilor noștri. Fiecare dintre gospodarii care aveau lipsă de vite de orice categorie, le putea procura ușor, prin creditul de la Institutul „Albina”, această împrumurare a dat avânt puternic agriculturii noastre, din această comună și la o bună stare economică înfloritoare.

III. Starea edilitară a Ocnei și Directorul „Albinei” P. Cosma

Ocna Sibiului fiind și stațiune balneară edilitară era cât se poate de primitivă. Aproape toate casele erau acoperite cu paie ca pe Bărăganul Dunării. Cu ocazia cererii unui împrumut pentru un țăran, care vroia să își clădească casă, prevăzătorul P. Cosma mi-a zis: „Pe oameni trebuie să-i scoatem din casele lor de paie, și să le facem case de zid, căci Ocna este stațiune balneară și nu se face bine ca într-o stațiune balneară ca Ocna, să aibă astfel de locuințe”. Zis și făcut!

Într-un interval de 15—20 de ani, s-a clădit cu ajutorul creditului „Albinei” 600 de case de zid, ca edificii în timpul sezonului de scăldă, casele se închiriază oaspeților, de la băi sărate având țăranii cu case câștiguri frumoase.

Noile clădiri au schimbat fața Ocnei într-un frumos aspect de oraș balnear; dacă nu aveam creditul necesar eram lipsiți de această bogăție națională. Evaluate casele de mai sus, după banii de azi ar valora 800000 lei.

Mărturiile documentare consemnate în acest raport financiar economic demonstrează pe bază de date statistico-economice, rolul și eficiența creditului băncii „Albina” din Sibiu, în ridicarea și consolidarea situației social-economice a gospodăriilor țăranilor români și a testă totodată promovarea intereselor naționale prin contribuția capitalului bancar românesc, factor determinant (în această perioadă istorică) în stimularea procesului de emancipare social-economică și politică a poporului român din provinciile românești aflate sub dominația monarhiei dualiste austro-ungare.

* Pentru activitatea sa de activist al mișcării naționale Românești a fost condamnat și internat din luna iunie 1916 până în luna septembrie 1917 la închisoarea militară de la Cluj și la cea de la Szomborlunga.

DESACRALIZAREA TĂINEI CUNUNIEI

Dacă totul este o taină, inclusiv lucrările lui Dumnezeu, atunci trebuie spus că din dragoste pentru om, pentru mântuirea lui, Dumnezeu organizează viața duhovnicească a omului tot în mod tainic, dar concret și sigur, instituiind anumite structuri ca niște jaloane, puncte de sprijin, trepte în cadrul acestei organizări, pentru ca omul mai ușor și mai sigur să se mențină pe calea mântuirii. Potrivit Tradiției Ortodoxe acestea sunt Sf. Taine instituite de Mântuitorul Hristos și practicate de, și în Biserică și anume: Botezul, Mirungerea, Spovedania, Împărtășania, Cununia, Hirotonia și Maslul.

În rândurile de față mă voi referi la o anumită practică din cadrul tainei Cununii, total incompatibilă cu caracterul de taină și cel sacramental al lucrării respective, și anume **păcăleala** pe care unii preoți o fac atunci când dau mirilor să guste vinul și cozonacul aduse acolo ca simbol al dulceații, abundenței, bunății vieții noi pe care cei cununați o încep în doi.

În primul rând o taină și ceva foarte serios. În al doilea rând ea implică respect, de aceea se săvârșește cu frică și cutremur. Ca săvârșitor al Tainei, preotul este un instrument, un mijloc de transmitere a harului lui Dumnezeu, nu este un mășcărici liturgic. În unele biserici din S.U.A. există practica clovnilor liturgici, nu însă pentru ridiculizarea slujbei așa cum reușește să facă practica păcălelii la sf. cununie. Sf. slujbă de orice fel e mult prea serioasă pentru a fi ridiculizată, iar cir-

cul e în natura lui comic și nu are nimic din caracterul sacramental, de taină al unei slujbe religioase. „Ce este nouă, și Tie, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu?” au strigat demonii către Iisus în ținutul Gadarenilor (Matei 8, 29).

Ce poate fi comun între circ și Sf. Liturghie sau Sf. slujbă, între Atena și Ierusalim, între Dumnezeu și Mamona? Aceasta o spun doar pentru a arăta incompatibilitatea dintre cele două, nu pentru a spune că una nu poate fi controlată de cealaltă sau convertită, ori transformată. Bineînțeles că nu slujba în circ, ci invers; ori, în cazul de care vorbesc, slujba se transformă deodată în circ, ceea ce este absolut imposibil și de nepermis. Nu poate exista nici un motiv pentru a îndreptăți o astfel de practică. Aceasta este o pseudotrădăție, iar Biserica nu poate tolera așa ceva și nici un alt fel de deviație de felul acesta sau de orice fel.

Mântuitorul a întemeiat Sf. taină a cununii în modul cel mai serios cu putință, Sf. Părinți au săvârșit taina cu toată seriozitatea, cu frică și cutremur, și așa trebuie săvârșită și azi în Biserica lui Hristos.

Pentru a înțelege și mai bine aspectul fundamental scandalos al acestui joc neavenit în cadrul tainei cununii, să ne imaginăm o altă taină, de pildă a Hirotoniei unde episcopul l-ar păcăli pe candidat la spălarea mâinilor, ori la conducerea acestuia pe la sf. icoana de către diaconi, ori să ne imaginăm la taina Sf. maslu preotul păcălindu-l la mirungere pe credincios sau alte instanțe similare!

Privire istorică asupra dezvoltării învățământului religios în România

Învățământul românesc până în sec. al XIX-lea a fost în întregime religios, neorganizat însă după criteriile unei școli moderne. Reședințele episcopale și mănăstirile au fost primele centre de școli. Preotul român nu se deosebea prea mult de păstorii săi, fiindcă și el era rob pe moșia boierilor. Transmisia însă prin credința creștină lumina minții și bunurile supreme ale înțelepciunii divine, pe măsură să mențină poporul român, în unitate de neam și de credință. La școlile amintite preoții erau instruiți mai ales în deprinderea săvârșirii sfintelor slujbe și a rugăciunilor; iar ca învățământ teoretic, în cunoașterea Crezului, a Decalogului, a virtuții, a păcatului și a celor șapte Sfinte Taine. La început, cărțile după care învățau și făceau slujbe erau cele de cult scrise în limba slavonă: Ceaslovul, Psaltirea, Liturghierul, Octoihul, Evangheliile, Mineele și viețile sfinților. Apoi, principala carte de învățură devine Bucoavna, care cuprindea învățăturile de credință ale Bisericii și rugăciuni. Intrucât învățării erau neștiutori de carte, instrucția religioasă li se făcea mai mult prin viu grai.

Odată cu introducerea tiparului și a limbii române în cult, sub influența Reformei apare cea dintâi carte românească, tipărită în 1544 la Sibiu, intitulată: „Catehismul luteran”, urmată și de alte Catehisme luterane-românești. Prin strădania Diaconului Coreși începe la Brașov între 1560—1582 o adevărată lucrare de tipărire a cărților de cult în limba română, începând cu traducerea din ebraică, greacă și slavonă; și continuând cu tipărirea Liturghierului, Cazaniei (sau Tâlcuirea Evangheliilor) Octoihului, etc. În 1582 apare „Palia” de la Oraștie, în 1648, Noul Testament de la Bălgard, iar în 1688, Biblia de la București, adevărate monumente ale tipăriturii în limba română.

Ca o reacție față de influența Reformei, se dezvoltă o rodnică activitate catehetică ortodoxă începând făcându-l cartea mitropolitului Varlaam al Moldovei: „Răspuns la catehismul calvinesc”, tipărită la Iași în 1644, precum și „Cazanica lui Varlaam” din 1643, cuprinzând învățăturile la duminică și sârbători. Cartea de căpătâi care cuprinde prin întrebări și răspunsuri întreaga învățură de credință ortodoxă, temeluită pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, este „Mărturisirea Ortodoxă” a lui Petru Movilă, tradusă în limba română în 1692 de Radu Greceanu și tipărită la Buzău.

Începând cu sec. al XIX-lea învățământul religios primește o stabilitate în toate Provinciile Românești prin întemeierea școlilor teologice, a școlilor confesionale, sau prin protejarea și includerea lui în învățământul de stat.

Astfel, Gheorghe Lazăr, întemeietorul școlii românești din Muntenia, în „Manifestul la deschiderea Academiei de științe” din anul 1818, prevede în programul său „Catehismul și istoria vivilucească, Testamentul Vechi și cel Nou”, Publicarea la Buda în 1826 a lucrării „Povățitorul tinerimii către adevărata și dreapta citire”, cuprinzând învățături morale și rugăciuni, dovedește spiritul religios care domnea și în școlile laice. Această realitate este întărită și de faptul că principala carte de învățură în sec. al XIX-lea rămâne „Bucoavna”. Urmașii lui Gheorghe Lazăr tipăresc o serie de manuale pătrunse de un pronunțat spirit religios. Astfel, Eufrosin Poteca și Florin Aron publică câte un Catehism. Acesta din urmă publică un „Manual de catehism moral și social”, București, 1830, devenit obligatoriu în toată Muntenia și Moldova.

Începutul școlilor teologice pentru pregătirea preoților îl face mitropolitul Veniamin Costache, înființând în anul 1803 la Iași, seminarul de la Socola, urmat de școlile pentru pregătirea învățătorilor, începând făcându-l în 1832 școala normală „Vasile Lupu” din Iași.

În Ardeal învățământul teologic este întemeiat de mitropolitul Andrei Șaguna, prin înființarea în 1811 a Institutului Teologic în Sibiu, căruia i se asociază mai târziu și un institut pedagogic, precum și un liceu la Brașov, un gimnaziu la Brad și 800 școli confesionale, unde învățământul religios se bucura de o prosperitate nemaifântănită. După modelul marelui mitropolit, se deschid astfel de institute teologico-pedagogice diecezane la Arad, în 1812 și la Caransebeș în 1865. Îndrumările pentru catehizarea tineretului de la școlile primare și secundare le dă mitropolitul ardelean în broșura: „Instrucțiuni pentru învățători”, scrisă în 1862.

Pentru formarea unor dascăli competenți, pe măsură să alcătuiască manuale ancorate într-o pedagogie științifică, mitropolitul Andrei Șaguna trimite la studii în Germania mai mulți tineri talenți. Prin unii ca aceștia, luându-se legătura cu pedagogia herbartiană, se pun bazele unei pedagogii științifice românești, care se dezvoltă mai departe printr-o serie de pedagogi de renume. Acum vor apărea manuale de catehetică pentru preoți și cărți de religie pentru învățământul primar și secundar din școli.

Învățământul de toate gradele ia un puternic avânt prin introducerea principiilor pedagogiei moderne, mai ales herbartiene, sub conducerea pricepută a miniștrilor instrucțiunii: Titu Maiorescu, Dimitrie Sturdza, Spiru Haret, Alexandru Odobescu. Acest avânt a fost facilitat de legea instrucțiunii din anul 1864, care prevedea instruirea și recrutarea corpului didactic, iar Constituția din 1866, asigură gratuitatea și obligativitatea învățământului primar.

Dat fiind însă faptul că pedagogia herbartiană are un caracter unilateral intelectualist, pentru crearea unui învățământ religios integral, angajând întreaga ființă sufletească a copilului, adică inte-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. Prof. Sorin Cosma

Potrivit uneia din cele mai simple definiții, din punct de vedere teologic, Taina este lucrarea văzută prin care ni se transmite harul cel nevăzută al lui Dumnezeu.

În fond, orice lucrare a lui Dumnezeu este o taină, Dumnezeu însuși fiind Taina Tainelor, total inaccesibil nouă, chiar dacă, din dragoste, pentru mântuirea noastră, Dumnezeu ne lasă să mai înțelegem câte ceva despre Sine și despre lucrările Sale. Când spun „câte ceva” vreau, de fapt, să fac clară ideea că orice cunoștință a noastră aici este nedesăvârșită, este deci parțială și superficială, ceea ce trebuie să-l menținem pe om, în smerenie, fără a se considera că știe și apoi bazat pe aceasta să se trufească sau să se grăbească a trage concluzii definitive. Căci întocmai cum spunea Socrate, cu smerenie „știu că nu știu nimic”, așa și savantul modern H. Bondi zicea semnificativ: „Cum poți cunoaște ceva fără a cunoaște totul?”.

Este clar că omul este o taină ambulantă, enigmă nedezlegată pentru el însuși, și deci, că și universal, cu toate că conține el, este o taină pentru om. Deci totul este taină. Ce știm noi, ni se pare că știm și e puțin, parțial și superficial.

Totuși omul este făcut să cunoască. El este chipul lui Dumnezeu, are rațiunea și celelalte facultăți intelectuale ca instrumente ale cunoașterii, și aceasta, când este întemeiată pe smerenie și credință devine mântuitoare și este necesară, întocmai cum zice Mântuitorul despre viața veșnică: „aceasta este viața veșnică, să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis” (Ioan 17, 3).

Iată două implicații din cele mai grave ale acestei pseudo-trădății a păcălelii:

1. Diminuarea seriozității slujbei, a credibilității acesteia și răpirea caracterului ei sacramental în ochii credincioșilor.

2. Furtul fiului sfânt, unic la tinerii prezenți la oficierea tainei, fiore care trebuie să fie permanent prezent în timpul slujbei și care marchează pozitiv viața participanților și a cuplului. Nimeni, nici odată nu le va putea reda lor, ceea ce preotul, într-un fel, ca un fur de cele sfinte, le răpește acum.

De aceea problema inovațiilor în cult, a falselor obiceiuri, străine de duhul autenticei Tradiții Ortodoxe, a superstițiilor, trebuie să fie în permanentă atenție a preoților, a profesorilor de teologie, a episcopilor, protopopilor, inspectorilor bisericesti, a întregului aparat administrativ bisericesc.

Este necesară o mai acută conștientizare a clericilor mai ales despre implicațiile negative ale acestei practici, ca și despre marea responsabilitate morală de care preotul o are față de credincioși în momentul săvârșirii tainei.

Și nu în cele din urmă, credincioșii înșiși este bine să fie alertați de această problemă, și înainte de solicitarea serviciului Sf. cununii, ei tinerii, nașii ori părinții, ori altcineva din familie, e bine să vorbească cu preotul în avans, când se fac aranjamentele pentru cununie, menționând în mod special ce doresc să le fie oficiată taina Sfintei cununii, și nu glume de prost gust, sau alte deviații similare.

Pr. Dr. Theodor Damian

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- Luni, 3 octombrie 1995**, a participat la deschiderea cursurilor Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu în capela mitropolitană. Cu această ocazie s-a săvârșit un Te-Deum pentru binecuvântarea începutului de an școlar, în cadrul căruia I.P.S. Mitropolit a dat tuturor celor prezenți numeroase sfaturi și îndrumări duhovnicești.
- În cursul amiezii a participat la deschiderea anului universitar la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, invitat de Rectorul Universității Dl. Prof. Univ. Dr. Ioan Ciocoi-Pop. A adresat corpului profesoral și studenților cuvânt de îndemn la învățătură, la rugăciune și bună comportare.
- Marti, 3 octombrie a.c.**, la invitația D-lui Consul general al Consulatului Germaniei, autor al volumului de versuri „Mărul Vieții” (Editura Paco, 1993).
- Sâmbătă, 7 octombrie 1995**, a primit în audiență pe poetul Vasile Căpățână din Basarabia, autor al volumului de versuri „Mărul Vieții” (Editura Paco, 1993).
- Duminică, 8 octombrie 1995**, a participat la slujba comemorativă și la sfîntirea monumentului eroilor martiri căzuți în cele două războaie mondiale din satul Șercăița, Prot. Făgăraș. A vorbit despre cinstirea eroilor neamului.
- Miercuri, 11 octombrie 1995**, a participat la lucrările Consiliului profesoral al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, invitat de P.C. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultății.
- Sâmbătă, 14 octombrie a.c.**, a săvârșit Liturgia arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. La momentul potrivit a hirotonit întru diacon pe tânărul licențiat Lodroman Florin Eugen. Tot cu această ocazie, în cadrul unui scurt cuvânt, a prezentat pe părintele profesor Ioan Brăila care va preda anul acesta la Facultatea de Teologie din Sibiu, Teologia Dogmatică.
- Duminică, 15 octombrie 1995**, a slujit Sf. Liturgie în Catedrala mitropolitană și a hirotonit întru preot pe diaconul Lodroman Eugen pentru parohia ortodoxă română, Veneția de Sus, prof. Făgăraș. La momentul potrivit a mai hirotonit întru diacon pe tânărul Căndea Teodor Claudiu.
- La sfârșitul Sf. Liturgiei, I.P.S. Sa a relatat credincioșilor despre ceremoniile din insula Patmos-Grecia și despre aniversarea a 1900 de ani de la scrierea „Apocalipsei”, cuvânt ce a fost publicat integral în „Telegraful român”.
- Sâmbătă, 21 octombrie 1995**, a participat, în calitate de președinte de onoare, la serbările ocazionate de aniversarea a 91 de ani de la înființarea „ASTREI”. Cu acest prilej a rostit un cuvânt intitulat „ASTRA și Biserica”, textul va fi publicat integral în „Telegraful român”.
- În seara aceleiași zile a participat la o cină festivă la „Împăratul romanilor”, oferită de ASTRA.
- Duminică, 22 octombrie 1995**, a participat, în Parohia Gura Râului la închiderea lucrărilor festivalului european de poezie contemporană organizat la Sibiu, sub îndrumarea poetului Ioan Mircea și a poetului și profesorului belgian Eugene van Itterbeck. Cu această ocazie a prezentat în biserica de la Gura Râului comunicarea „Satul românesc — spațiu original al poeziei și al artei”.
- Luni, 23 octombrie a.c.**, a participat la București la lucrările Ședinței Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Lucrările Sinodului precum și serbările ocazionate de această aniversare au continuat până sâmbătă, 28 octombrie 1995, când I.P.S. Mitropolit Antonie, în drum spre Sibiu, a poposit la Mănăstirea Predeal.
- Duminică, 29 octombrie a.c.**, I.P.S. Mitropolit s-a oprit la M-rea Sâmbăta, unde în prezența unui mare număr de preoți și credincioși a sfîntit crucea ridicată de luptătorii anticomuniști din Munții Făgărașului, pentru cei care au murit pentru apărarea independenței Țării și a slujit slujba de pomenire a tuturor celor căzuți acolo. A ținut un Cuvânt legat de eveniment.

Pr. Valentin Sicoe
secretar eparhial

Privire istorică asupra dezvoltării învățământului religios în România

(Urmate din pag. a 7-a)

lect, sentiment și voință, Biserica organizează două Congrese catehetice. Primul la Sibiu în 1922, iar al doilea la Mănăstirea Dealul, în 1933. Apar acum o serie de studii temeinic alcătuite, manuale de catehetică, atât pentru cateheți, cât și pentru catehumeni. Iar când legea din 1932 stabilește ca tânără generație să fie catehizată exclusiv de către Biserică, se constată că o preoție bine pregătită în seminariile teologice, în facultățile sau academiile teologice, pot face față cu cinste acestei însărcinări.

Dar când legea învățământului din 1948 scoate religia din școlile de stat reintroducând-o teoretic exclusiv în biserică și în școlile teologice, o ceață înăgrită se așterne peste o generație de credincioși aparținând Bisericii Ortodoxe Române care rămân practic necatehizați, fiindcă Biserica era real incomodată și chiar oprită să-și exercite activitatea ei catehetică. Începând cu anul școlar 1990/1991 religia este din nou introdusă în învățământul de stat, în ciclul elementar, ca studiu facultativ, sarcina efectuării orelor de religie rămânând în atribuțiile clericului.

Prezenta lege a învățământului intrată în vigoare odată cu noul an școlar 1995/1996 admite învățarea religiei numai pentru ciclul elementar. Pentru ciclul gimnazial (clasele V—VIII) are un caracter opțional, iar pentru ciclul liceal un caracter facultativ.

Faptul că Biserica nu-și are reprezentanți în Forurile legislative ale țării și nici nu a fost consultată îndeajuns la întocmirea noii legi a învățământului, nu oferă garanția unui învățământ religios solid, pe măsură să creeze caractere religioase morale capabile să dea societății românești o schimbare și un impuls creator spre unitatea dintre legea românească și legea creștinească temeluită și intrată în esența spirituală a poporului român în bimilenara sa existență istorică. De aceea se impune un efort sporit din partea Bisericii de a efectua o adevărată lucrare de încreștinare a unei generații de credincioși cărora le-a fost interzisă cunoașterea religiei, și a instrui o nouă generație de copii tineri în spiritul tradițiilor autentice ale poporului român, spre a-și primi identitatea de neam și de lege.

Dată fiind deci importanța cultivării religiei creștine în sufletul poporului, pentru restabilirea valorilor și tradițiilor autentice românești; ca și necesitatea instruirii religioase a copiilor și tinerilor care au primit Botezul creștin, cerem hotărât și legitim ca învățământul religios din țara noastră să cuprindă și pe elevii ciclului gimnazial și liceal.

S-ar face astfel un act de dreptate, restituindu-se un drept pe care poporul român îl revendică fiindcă este al lui și îl merită.

Despre o inscripție pe un frontispiciu

Biserica ortodoxă română „Sf. Treime” - Barițiu, orașul Brașov

Biserica ort. rom. „Sf. Treime” — Barițiu, este situată în str. G. Barițiu nr. 12, în străvechii cartier al Brașovului numit Cetate. În urmă cu câteva veacuri, această stradă se numea „Târgul Cailor”.

Intr-un extras din procesele verbale ale dieței din Cluj, din 12 dec. 1790, se spune: „Biserica nouă din Brașov s-a zidit din bani dați de către boierii pribegi”, iar în alt loc: „... în vremurile din urmă, de război, boierii valași, retrăgându-se aici pentru siguranță, când au plecat înapoi au promis că vor da, după puterile lor, oarecare ajutor în bani la zidirea bisericii nouă”.

Prof. și rectorul Academiei de drept din Sibiu, Dr. Sentz Alois, scrie: „Între boierii reușiți din Moldova și Muntenia, în urma evenimentelor din 1769 și stabiliți în mare număr la Brașov, neguțătorii de aici încep o colecție, pentru clădirea unei biserici nouă, în oraș”.

Între cei ce au semnat această listă a fost și negustorul macedonean, din București, Panaiot Hași Nicu, care a contribuit cu 6300 il. și despre care Ioan Cav. de Pușcaru spune că era român. Al'e contribuții au fost făcute și de brașoveni, astfel că s-a strâns suma de 15 638 il. bani cu care s-a cumpărat, la 15 oct. 1785, casele sașilor Cronenthal Mihail și Anton I. Lang, din str. Barițiu 12. După cumpărarea caselor și a grădinei, Constantin Gianli, Dimitrie Dima, Mihai Cristof și Ștefan Nicolau cerură de la Magistratul orașului aprobarea ca, pe locul lor, să se zidească o biserică pentru toți creștinii ortodocși din Brașov Cetate. Magistratul le respinge cererea, dar alți 32 negustori români și greci, fac o altă cerere, la care se adaugă o alta, semnată de 17 meseriași români. Și această cerere a fost respinsă, pe motiv că a fost scrisă în limba română. Așa că s-a înaintat a treia, în limba latină, semnată de 49 persoane. Magistratul a cercetat locul destinat clădirii bisericii și a ordonat numărătoarea sufletelor aparținând acestei biserici. S-au găsit suflete gr. ort. 245, multe familii fiind de români.

După multe amânări și conscripții întrețigătoare, Magistratul aprobă zidirea bisericii, la 14 iunie 1786, cu nr. 194, dar numai în fundul grădini și cu condiția să nu se schimbe acoperișul casei, să nu se clădească turn pe acoperiș și să nu se pună niciodată și sub nici un pretext, nici clopot, nici vreo așa numită toacă.

Zidirea bisericii s-a început îndată și s-a terminat în anul 1787, iar în anul 1788 s-a sfîntit de către Episcopul de la Sibiu Ghedeon Nichiti, având hramul „Sf. Treime”. Pe frontispiciul ei s-a scris atunci: „Biserica aceasta închinată Sfintei Treimi s-a făcut pe seama tuturor creștinilor de religia grecească a răsăritului”. După un raport găsit în actele comitetului elen, costul zidirii a fost de 23 628 florini aur.

Biserica din punct de vedere arhitectonic
Biserica are lungimea de 20,50 m., lățimea de 8,50 m. și înălțimea de 11 m., cu ziduri de piatră și cărămidă. Grosimea zidurilor este de 1,80 m. spre nord și 1 m. spre răsărit, cu înfățișarea monumentului istoric caracteristic veacului al XVIII-lea.

Din punct de vedere arhitectonic se observă unitate în compoziția planului. Biserica este zidită în formă de corabie, având bolți în arc frânt, cu penetrații. Ferestrele alungite se termină, în partea superioară, în arc de cerc, iar armonia proporțiilor contribuie la frumusețea ei.

Interiorul dovedește gust și eleganță. Interiorul e atât de împodobit și bogat, încât după cum se exprimă la 1873 un ziar din Pesta: „nici o biserică din Ardeal nu poate rivaliza cu ea”.

Pictura interioară, icoanele, catapeteasma și obiectele de cult
În puținele acte ce au rămas în arhiva bisericii, se află o mențiune că, în anul 1859 un pictor cu numele Culmievici a zugrăvit interiorul Bisericii și a aurit tămpla.

Constatări făcute cu prilejul restaurării Bisericii, începute în anul 1961, au dat la iveală o pictură în ulei, de o aleasă tehnică, în stil apusean, cu elemente decorative felurite. Ultima restaurare a fost în anul 1908, făcută de pictorul Livada Liolcis, din Cefalonia.

Pictura interioară este bogată în ornamentații. Ele au un rol bine determinat, pentru că încadrează diferite zone ale picturii. Ornamentele sunt în stil brâncovenesc și sunt inspirate din flori, chipurile sfinților sunt expresive, iar înveșmântarea lor deosebit de vie.

Întreaga pictură este numai figurată, plus ornamentele. Nu găsim scene biblice. În schimb se află chipurile prorocilor: Isaia, Ieremia, Moise, Aron, David, Ilie, Amos și a lui Solomon împăratul. Sunt redați aproape toți apostolii Domnului, afară de Matia.

Vedem pictați sfinți puțin obișnuți în vechile biserici. Iconostasul, în foaie de aur, ca și scaunul arhieresc și amvonul dovedesc o operă de artă, prin frumusețea sculpturii.

După anul 1850 s-au colectat bani pentru un nou iconostas, un nou scaun arhieresc și un amvon. La 25 septembrie 1855 s-au plătit pentru acestea suma de 7 000 florini. Au fost lucrate la Viena.

Icoanele datează din veacul al XVII-lea și sunt executate pe pânză și lemn, cu o tehnică picturală rară.

Frumusețea și bogăția acestei biserici au dat prilejul unei nemăintâlnite dispute între români și greci, care a luat sfârșit printr-o sentință nedreaptă a Curiei regeste din Budapesta, la 1887.

În urma acestei sentințe, grecii scot vechea inscripție, care pecetluia adevărul că Biserica este a brașovenilor de legea ortodoxă, înlocuind-o cu inscripția „Sfânta Treime Biserica ortodoxă națională grecească, pentru comunitatea ortodocșilor greci, Anul 1888”.

Lângă biserică se află cimitirul. Din biserică se intră în cimitir prin Turnul de apărare, din zidul fortificat al cetății. Acest turn este lipit de zidul bisericii. În el s-a instalat în 1955 clopot și toacă.

Cimitirul
Cimitirul are o suprafață de 513 mp. El adăpostește, în cripte, osemintele Brâncovenilor, ale Mitropolitului Dositei Filitti, ale fiicei Domnitorului Alexandru Șuțu, Loxandra, ale cătorilor, ale unor slujitori ai Bisericii și criptele comune, folosite de familiile grecilor și românilor din Cetate.

Reparații făcute bisericii
Reparații s-au făcut în timpul din urmă, în timpul păstoririi vrednicului preot Nicolae Bărsan.

Pictura s-a spălat și restaurat, în anul 1960—61, de către pictorul Stoica din București, dobândind vechea ei frumusețe.

Biserica mai posedă două case:

1. În incinta Bisericii,
2. Pe str. C. Brâncoveanu nr. 10.

Aceste case, locuite azi de numeroase familii, au fost tot timpul, în mod parțial, reparate.

În anul 1972 luna mai s-a început reparația integrală a casei de pe str. Brâncoveanu, aceea care a adăpostit vechea școală grecească. Lucrările necesare la această casă, au o valoare, înscrise în devizul aprobat de Monumentele Istorice, de 45.000 lei.

Este necesar să se rezidească zidul din cimitir, care a căzut în cursul anului 1971. Valoarea devizului pentru aceasta este de 20 000 lei.

Bibliografie

1. Bartolomeu Baiulescu: Monografia Comunei bisericești gr. ort. române a Sf. Adormiri din Cetatea Brașovului. Tip. Ciurcu, Brașov, 1898.
2. Balazs Orban: Brasso Szabad Kiray Varos le'rass. Budapesta 1873.
3. Așezământul cultural al Mitropolitului Dositei Filitti, de la înființare până astăzi. 1827—1910. București, 1911.
4. Nicolae Iorga: Istoria bisericii românești și a vieții religioase a Românilor. Vol. I—II.
5. Nicolae Iorga: Însemnări de cronică ale clericilor din Șcheii Brașovului.
6. Dumitru Limone: Catalogul Documentelor grecești din arhivele statului de la Brașov, vol. I—II. Buc.
7. Candid Mușlea: Protopopul Bartolomeu Baiulescu, Brașov, 1938.
8. A. A. Mureșanu: Știri nouă despre refugiații munteni la Brașov în sec. al XVIII-lea și în rezmerița de la 1821. Țara Bârsei II 1930.
9. Sterie Stinghe: Documente privitoare la trecutul românilor din Șcheii Brașovului. Vol. I—V.
10. Teza de licență a preotului Nicolae Bărsan.

Pr. N. Modoiu

Semnalăm... Semnalăm...

■ Revista „22” găzduiește în pagina a 2-a „Scrisori, opinii, drept la replică”, o scrisoare semnată modest C.G. care comentează articolul dl. Andrei Cornea „Ipocrizia și obediența” apărut în aceeași revistă, în nr. 35, 1995. Argumentarea dl. C.G. ni se pare bine susținută. Dl. Andrei Cornea pleda în articolul numit mai sus împotriva educației religioase în școli, ca în cele mai cunoscute vremuri apuse nu de mult, evident motivându-și argumentația, și anume pe dreptul „democratic” al copiilor de a nu fi înfleunțați împotriva voinței lor (pe care încă n-o au), să adopte vreo religie. Nu se preciza în articolul dl. Andrei Cornea dacă opiniile sale privesc doar creștinismul, sau aveau în vedere și mozaismul și mahomedanismul. Căci evreei își fac nestingherit educația religioasă și dau chiar un fel de examen de maturitate în acest domeniu — Bar mitzva — iar la musulmani, dacă cineva s-ar atinge de acest domeniu, n-ar fi departe de pățania lui Salmon Rushdie, romancierul condamnat la moarte pentru că a scris fără respect despre Coran! Și astăzi mai trăiește în clandestinitate pentru că sentința poate fi executată oricând. Cu noi creștinii și cu Biblia noastră se poate face orice! Mai ales când nu ești creștin!

Fiindcă dl. Andrei Cornea se prevala în articolul său și de niște prevederi constituționale, dl. C.G. scrie: „Dar România nu are numai Constituție. România are și un trecut de credință creștină de aproape 2000 de ani”. Și-apoi Constituția nici nu interzice educația religioasă. Art. 9 din Legea învățământului „prin care se introduce în învățământul primar religia ca materie obligatorie de studiu” e perfect constituțional.

Autorul replicii, dl. C.G. spune că avem minima datorie să le facem cunoscută copiilor religia strămoșilor noștri și să-i creștem în ea, „pentru că nu e nimic rău în acest lucru, dar o libertate (totală) de conștiință, cine știe cât bine va aduce?” De fapt se știe că nu poate aduce decât dezorientare și rău. Și dl. C.G. conchide:

„Toate acestea și încă multe altele, dau dreptul Bisericii Ortodoxe Române de a-i învăța și crește în convingerile sale pe toți cetățenii români de această confesiune care nu au nimic împotriva (în mod special)”. Când împotriva au ceva unii de alte religii, situația începe să fie delicată. Sau dacă cei care au ceva împotriva sunt atei (problemă de opțiune personală), nu știu ce anume le-ar da dreptul să se amestece în conștiințele celor credincioși și în educația copiilor lor. Că doar ateismul nu e deloc atât de evident în materie de credință-necredință, pe cât se lasă a se înțelege! Și-apoi, așa-zisa libertate democratică la care au dreptul copiii în procesul lor de formare, dacă e să fie aplicată cu aceeași rigoare care se cere în educația religioasă, de ce n-o aplică „democrații” în cauză și atunci când e vorba de înfășurarea copiilor, de spălarea lor, de alimentația lor, de tentația lor de a duce totul la gură etc., etc. Copiii sunt ajutați să selecționeze. Iar ca la un moment dat să-și poată face o opțiune, trebuie să cunoască bine între ce pot face opțiunea. Dacă nu vor avea cunoștințe religioase, cum își vor face opțiunea? Că de celelalte cunoștințe, pozitive, are grijă școala să li le dea la vreme.

Dl. C.G. se întreabă la un moment dat: „Dar ce anume legitimează dreptul absolut la libertatea necredinței sau pe cel al libertății alegerii credinței? Nimic; doar utopii democratice”. În perspectiva alegerii credinței însă, dreptul acesta aparține părinților credincioși, care e firesc să-și crească pruncii în credința lor, în ceea ce cred ei că e bine și folositor, și adevărat. S-ar putea zice că și părinții necredincioși au dreptul de a-și crește copiii în ateism. Evident. Dar cu riscul de a fi contrași mai târziu, pentru că ateismul nu e ceva demonstrabil prin sine. E o ipoteză fragilă, și atât. Ba chiar e una negativă. Opțiunea credincioșilor e clarificatoare și optimistă în destinelul unei ființe omenești. Judece oricine: pe care cale e mai bine de mers?

Dl. Andrei Cornea face concesiunea studierii de către copii a „Istoriei religilor”. Nu cred că d-sa nu-și da seama că pentru mintea în formare a copiilor, acest lucru ar fi chiar mai rău decât nimic. I-ar încurca definitiv. Istoria religiilor e studiu pentru perioada maturității depline.

■ Pe aceeași pagină din revista „22”, dl. Constantin Panciu justifică predarea religiei în școli cu argumentul moral: „Nu se poate avea încredere într-un om fără morală”, iar morală nu poate fi decât cea religioasă. Religia este „principalul îndreptar moral”. Dostoievsky, adăugăm noi, spune: „Dacă nu există Dumnezeu, totul e permis”. Argumentul moral stă mai mult ca oricând în picioare. Copiii care n-ar avea Dumnezeu, n-ar avea nici părinți!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipogrăfiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.